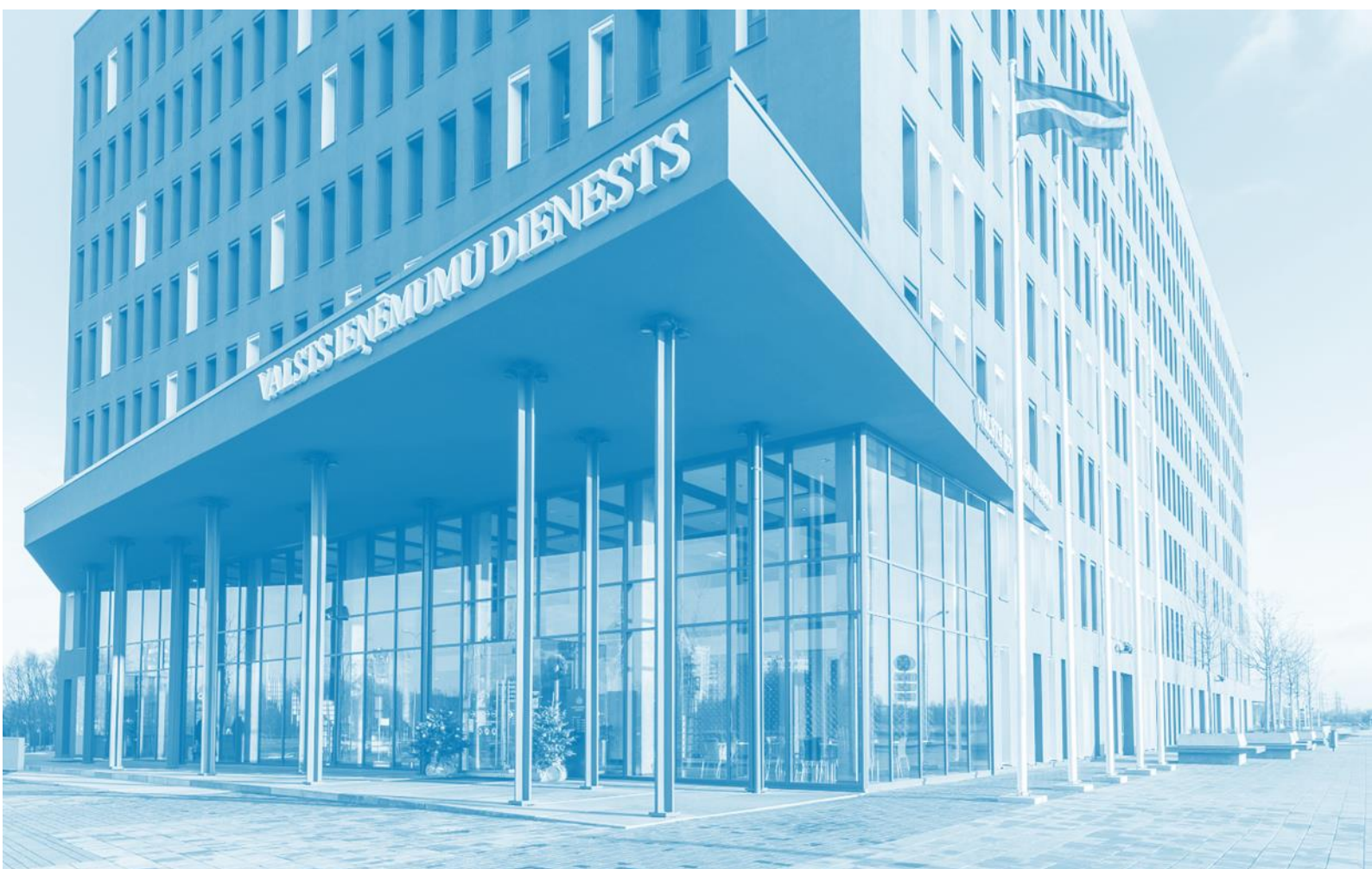

Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

Grāmatvedības uzskaitē vienkāršā ieraksta sistēmā

16.08.2021.

Saturs

Vispārīgā informācija	3
Saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaitē.....	5
Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu uzskaitē un nolietojuma aprēķināšana	19
Krājumu uzskaitē.....	29
Citi reģistri.....	32
Inventarizācija un tās norises kārtība	34
Izdevumu precizēšana	36
Paraugi.....	39

Vispārīgā informācija

Metodiskajā materiālā noteikta "Iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāla" (turpmāk – žurnāls) aizpildīšanas kārtība personām, kas ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji (turpmāk – persona).

Persona ieņēmumu un ar to gūšanu saistīto izdevumu uzskaiti veic vienkāršā ieraksta sistēmā.

Kārtojot grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā, ieņēmumus uzskaita *pēc kases principa* – ieņēmumus tad, kad tie ir saņemti, bet izdevumus – tad, kad tie ir izdarīti. Ierakstus žurnālā izdara hronoloģiskā secībā.

Žurnālu persona var kārtot papīra reģistra veidā vai elektroniski.

Pirms persona sāk aizpildīt žurnālu papīra reģistra veidā, tā lapas numurē no pārskata (taksācijas) gada sākuma augošā secībā, caurauklo, pēdējā lapā norāda lapu skaitu un apliecina ar personas parakstu un zīmogu, ja tāds ir.

Aizpildīta **žurnāla glabāšanas laiks ir 10 gadi.**

Ja žurnālu kārtu elektroniski (visbiežāk, izmantojot *MS Excel* datorprogrammu), nodrošina žurnāla izdruku papīra reģistra veidā pārskata (taksācijas) gada beigās vai agrāk, ja nepieciešams, un izdrukas brošē hronoloģiskā secībā.

Ja žurnālu kārtu elektroniski, žurnāla ailes, kuras neizmanto saimniecisko darījumu reģistrēšanai, var nenorādīt. Šādu žurnālu drīkst papildināt ar jaunām ailēm, lai ierakstītu arī citu personai nepieciešamo papildu informāciju.

Ja persona grāmatvedības kārtošanai vienkāršā ieraksta sistēmā izmanto grāmatvedības datorprogrammu, tai ir jāatbilst Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju grāmatvedības datorprogrammām noteiktajām prasībām.

Katram pārskata (taksācijas) gadam persona iekārto jaunu žurnālu, jo ieņēmumus un izdevumus norobežo pa taksācijas gadiem.

Žurnālā norādītais skaidras un bezskaidras naudas un citu maksāšanas līdzekļu atlikums gada sākumā ir vienāds ar iepriekšējā pārskata (taksācijas) gada beigās žurnālā aprēķināto un norādīto atlikumu.

Katru mēnesi, kurā ir bijuši ieņēmumi vai izdevumi, ierakstus žurnālā sāk jaunā žurnāla lapā un mēneša beigās aprēķina skaidras un bezskaidras naudas līdzekļu atlikumu. Atlikums mēneša sākumā ir vienāds ar atlikumu iepriekšējā mēneša beigās.

Persona mēneša beigās katrā ieņēmumu un izdevumu ailē aprēķina un žurnālā norāda apgrozījuma summu mēnesī, kā arī apgrozījuma kopsummu, skaitot no gada sākuma.

Ieņēmumus un izdevumus žurnālā reģistrē, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem. Summu, kas saņemtas kredītiestāžu (banku) kontos vai no tiem izsniegtas, reģistrēšanai žurnālā persona drīkst izmantot kontu izrakstus, ja nav cita attaisnojuma dokumenta.

Žurnālā reģistrē arī kases operācijas, nekārtojot atsevišķu kases grāmatu.

Persona žurnālu var izmantot arī kases ieņēmumu un izdevumu orderu reģistrācijai.

Visus saimnieciskos **darījumus žurnālā norāda euro un centos.**

Persona ieņēmumus un izdevumus ārvalsts valūtā žurnālā norāda, pārrēķinātus *euro* un centos saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalsts valūtas kursu, kas ir spēkā šo ieņēmumu gūšanas vai izdevumu izdarīšanas dienas sākumā.

Ja personai kasē vai kredītiestādes kontā pārskata (taksācijas) gada beigās ir nauda ārvalsts valūtā, to pārrēķina uz *euro* un centiem saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalsts valūtas kursu, kas ir spēkā pārskata (taksācijas) gada pēdējās dienas beigās (ārvalsts valūtas kursu ieraksta žurnālā), vai, ja nepieciešams, pārrēķinu var veikt arī mēneša beigās saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalsts valūtas kursu, kas ir spēkā attiecīgā mēneša pēdējās dienas beigās (ārvalsts valūtas kursu ieraksta žurnālā). Ja pēc ārvalsts valūtas atlikumu pārrēķināšanas iegūst novērtējuma palielinājumu *euro*, to žurnālā ieraksta ieņēmumos 13.ailē "Ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas" vai 14.ailē "Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem". Ja iegūst novērtējuma samazinājumu *euro*, to žurnālā ieraksta izdevumos 19.¹ ailē "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, iekļaujami ierobežotā apmērā" vai 20.¹ ailē "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, iekļaujami ierobežotā apmērā".

Persona saimnieciskajā darbībā gūtos ieņēmumus un izdarītos izdevumus gan skaidrā, gan bezskaidrā naudā, kā arī skaidras naudas atlikumus kasē un bezskaidras naudas atlikumus kredītiestāžu (banku) kontos nošķir no personiskajiem līdzekļiem.

Žurnālā norāda visas kredītiestādes kontā saņemtās un no tā izsniegtās naudas summas, ja persona kredītiestādes kontu izmanto gan norēķiniem saimniecisko darījumu nodrošināšanai, gan ārpus saimnieciskās darbības izdarītiem norēķiniem.

Naudas summas, kas gūtas ārpus saimnieciskās darbības un izlietas personiskajām vajadzībām, ja tās ir nošķirtas no saimnieciskajā darbībā gūtajām un izlietotajām naudas summām, žurnālā nenorāda.

Ārpus saimnieciskās darbības gūtos ieņēmumus un izdarītos izdevumus žurnālā norāda tikai tad, ja persona tos iegulda saimnieciskās darbības vajadzībām (turpmāk – personiskie ieguldījumi) vai izlieto personiskajām vajadzībām (turpmāk – personiskajam patēriņam izņemtie līdzekļi).

Ja persona bezskaidrā naudā saņemtos ieņēmumus un izdarītos izdevumus nav reģistrējusi žurnālā pirms kredītiestādes konta izraksta saņemšanas, bezskaidrā naudā saņemtos ieņēmumus un izdarītos izdevumus žurnālā ieraksta pēc kredītiestādes

konta izraksta saņemšanas, ievērojot prasības par darījumu reģistrēšanu grāmatvedības reģistros.

Persona ierakstiem žurnālā var izmantot tādu iekšējo dokumentu, kas sagatavots uz viendabīgu saimniecisko darījumu kopsummām saskaņā ar kredītiestādes konta izrakstu, un ierakstīt tās žurnālā ar vienu ierakstu.

Veicot ierakstu žurnālā, pamatojoties uz kredītiestādes izsniegto konta izrakstu par laikposmu, kas ilgāks par vienu dienu, attaisnojuma dokumenta vietā norāda attiecīgo laikposmu.

Persona, kas nenodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu), žurnāla attiecīgās ailes, kas paredzētas ieņēmumiem vai izdevumiem, kuri saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecības un lauku tūrismu), var izmantot, lai nodalītu dažādu citu saimnieciskās darbības veidu ieņēmumus un izdevumus.

Persona saimnieciskās darbības ieņēmumus un ar to gūšanu saistītos izdevumus var neregistrēt žurnālā, ja tā savu saimniecisko darījumu nodrošināšanai veic tikai bezskaidras naudas norēķinus, šim nolūkam izmantojot atsevišķu maksājumu kontu kredītiestādē (bankā).

Persona, gadījumā, kad veic ierakstu žurnālā, pamatojoties uz kredītiestādes izsniegto konta izrakstu par laikposmu, kas ilgāks par vienu dienu, attaisnojuma dokumenta vietā norāda attiecīgo laikposmu. Visus nepieciešamos datus par personas saimnieciskajiem darījumiem, lai fiksētu nodokļu aprēķināšanai nepieciešamos datus, iegūst, pamatojoties uz kredītiestādes (bankas) izsniegtajiem konta izrakstiem.

Detalizēta informācija par grāmatvedības uzskaites kārtošānu vienkāršā ieraksta sistēmā ir atrodama Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļa vietnē <https://www.vid.gov.lv> Privātpersonām → Saimnieciskās darbības veicēji → Grāmatvedības organizēšana saimnieciskās darbības veicējiem → Metodiskie materiāli.

Saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaite

Persona, kas ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja, saimnieciskās darbības ieņēmumus un ar to gūšanu saistītos izdevumus reģistrē (ieraksta) grāmatvedības reģistrā "Iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāls".

Žurnāla paraugs ir noteikts Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumu Nr.188 "Kārtība, kādā individuālie komersanti, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, kārtā grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā" (turpmāk – Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumi Nr.188) **1.pielikumā**.

Saimnieciskās darbības izdevumiem jāpiemēro ierobežojums 80 % apmērā no kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem.

- Saimnieciskās darbības izdevumos pilnā apmērā ir iekļaujami:
- darba alga un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, tai skaitā solidaritātes nodoklis;
 - nekustamā īpašuma nodoklis;
 - pamatlīdzekļu nolietojums;
 - kompensācijas īrniekiem par dzīvojamo telpu atbrīvošanu un īres līguma laušanu sakarā ar dzīvojamās telpas kapitālremontu vai telpu pārbūvi saimnieciskās darbības veikšanai.

Izdevumu ierobežojuma apmēru **nepiemēro** par pirmajiem diviem saimnieciskās darbības gadiem, kā arī par gadu, kurā izbeigta saimnieciskā darbība vai pabeigts likvidācijas process.

Izdevumu ierobežojumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai par **2020. un 2021. gadu ir atcelti** (Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 6.panta otrā daļa).

Žurnāla ailēs norādāmā informācija:

1.ailē "Ieraksta kārtas numurs" kārtas numurus norāda hronoloģiskā (augošā) secībā no gada sākuma.

Ieraksta	
kārtas numurs	datums
1.	2.
1.	
2.	

2.ailē "Ieraksta datums" norāda žurnālā izdarītā ieraksta datumu, kas var arī nesakrist ar attaisnojuma dokumentā norādīto saimnieciskā darījuma veikšanas datumu.

Piemēram, ja zemnieku saimniecības īpašnieks Lietuvā no 5.marta līdz 7.martam apmeklē semināru, kas saistīts ar viņa saimniecisko darbību, izmaksas, kas saistītas

ar šī semināra apmeklējumu, pamatojoties uz iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem, žurnālā reģistrē tikai pēc atgriešanās no semināra, tas ir, 8.martā.

Ieraksta	
kārtas numurs	datums
1.	2.
1.	08.03.

3.ailē "Dokumenta nosaukums, numurs un datums" norāda tā attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu, uz kura pamata izdara ierakstu žurnālā. Tā kā persona žurnālā drīkst izdarīt ierakstus, pamatojoties arī uz darījuma partnera izsniegtu kases čeku, kvīti, biļeti, kases ieņēmumu vai izdevumu ordera kopiju, norakstu, kvīti vai citu ārēju attaisnojuma dokumentu, šajā ailē norāda konkrētā ārējā attaisnojuma dokumenta rekvizītus vai iekšējā attaisnojuma dokumenta rekvizītus, ja uz tā pamata izdara ierakstu. Šajā ailē dokumenta nosaukums, numurs un datums varētu būt "201x.gada 9.oktobra kases ieņēmumu orderis Nr.15".

Ieraksta		Dokumenta nosaukums, numurs un datums
kārtas numurs	datums	
1.	2.	3.
1.	10.10.1x.	kases ieņēmumu orderis Nr.15, 09.10.201x.

4.ailē "Dokumenta autors, darījuma partneris (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums)" norāda attaisnojuma dokumenta autora (sagatavotāja) vārdu, uzvārdu (fiziskajām personām) vai nosaukumu (juridiskajām personām), ja attaisnojuma dokumentu sagatavojusi cita persona. Ja dokumenta (piemēram, kases ieņēmumu vai izdevumu ordera) sagatavotājs ir pati persona, šajā ailē norāda darījuma partnera vai (ja nav darījuma partnera) pašas personas vārdu, uzvārdu (fiziskajām personām) vai nosaukumu (juridiskajām personām). Šajā ailē dokumenta autors varētu būt Jānis Bērziņš.

Ieraksta		Dokumenta nosaukums, numurs un datums	Dokumenta autors, darījuma partneris (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums)
kārtas numurs	datums		
1.	2.	3.	4.
1.	10.10.1x.	kases ieņēmumu orderis Nr.15, 09.10.201x.	Jānis Bērziņš

5.ailē "Saimnieciskā darījuma apraksts" norāda īsu saimnieciskā darījuma aprakstu, kas norādīts attaisnojuma dokumentā. Piemēram, ja persona savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai ir iegādājusies materiālus un kases aparāta čekā ir norādīts, ka ir pirka krāsa, līme un laka, šajā ailē saimnieciskā darījuma apraksts varētu būt "Iegādāti materiāli".

Ieraksta		Dokumenta nosaukums, numurs un datums	Dokumenta autors, darījuma partneris (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums)	Saimnieciskā darījuma apraksts
kārtas numurs	datums			
1.	2.	3.	4.	5.

1.	10.10.1x.	EKA čeks Nr.1556, 09.10.201x.	SIA "ABX"	Iegādāti materiāli
----	-----------	----------------------------------	-----------	--------------------

6.ailē "Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums" norāda analītiskā reģistra numuru vai nosaukumu, kurā arī ir ieregistrēts konkrētais saimnieciskais darījums un ierakstīts attiecīgais attaisnojuma dokuments.

Piemēram, ja persona ir iegādājusies preces, kas paredzētas pārdošanai, šajā ailē norāda krājumu uzskaites reģistra numuru, kur ir reģistrēta konkrētā prece, vai, ja no darījuma partnera ir saņemta tikai daļēja samaksa par saimniecisko darījumu, šajā ailē norāda debitoru parādu uzskaites reģistra numuru, kur ir reģistrēts konkrētais debitors.

Šo aili neaizpilda, ja žurnālā reģistrēto darījumu neregistrē analītiskajos uzskaites reģistros.

Piemēram, persona saņem subsīdiju kā valsts atbalstu lauksaimniecībai, bet pirms tās saņemšanas subsīdiju summa nav reģistrēta debitoru parādu uzskaites reģistrā, jo nebija zināms, cik lielu summu valsts piešķirs subsīdiju veidā no tās, kuru persona pieprasīja. Šajā gadījumā šo aili neaizpilda.

Šajā ailē analītiskās uzskaites reģistra Nr. varētu būt "Krājumu uzskaites reģistrs Nr.3".

Ieraksta		Dokumenta nosaukums, numurs un datums	Dokumenta autors, darījuma partneris (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums)	Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums
kārtas numurs	datums				
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	10.10.1x.	EKA čeks Nr.1556, 09.10.201x.	SIA "ABX"	Iegādātas preces	3

7.ailē "Kase, euro, saņemts" norāda skaidras naudas ieņēmumus kasē, tie var būt, piemēram, skaidrā naudā saņemtie saimnieciskās darbības ieņēmumi, privātie naudas ieguldījumi, saņemtie kredīti, kā arī no kredītiestāžu kontiem izņemtie naudas līdzekļi, kas tiks izmantoti, lai veiktu skaidras naudas darījumus saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

Šīs ailes atlikums nedrīkst būt ar mīnuszīmi – tā tad izsniegtās skaidrās naudas daudzums nedrīkst pārsniegt saņemto skaidrās naudas daudzumu.

1.piemērs

Ja persona no sava kredītiestādes konta izņem 300 EUR, lai tos turpmāk izmantotu saimnieciskajā darbībā, veicot norēķinus skaidrā naudā, to žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kase, euro		Kredītiestāžu konti, euro	
	saņemts	izsniegts	saņemts	izsniegts
5	7	8	9	10
No kredītiestādes konta izņemta skaidra nauda				300
Kasē iemaksāta skaidra nauda	300			

Minēto summu nenorāda žurnāla 11.–24.ailē.

8.ailē "Kase, euro, izsniegts" norāda skaidras naudas izdevumus kasē, tie var būt, piemēram, ar saimniecisko darbību saistītie izdevumi, kas veikti skaidrā naudā, personiskajām vajadzībām izņemtā skaidrā nauda, atmaksātie kredīti, kā arī kredītiestāžu kontos iemaksātā skaidrā nauda.

2.piemērs

Ja persona no kases izņem 3000 EUR, lai tos turpmāk izmantotu saimnieciskajā darbībā, veicot norēķinus bezskaidrā naudā, tādējādi tos iemaksājot kredītiestādes kontā, kuru nodokļa maksātājs izmanto saimniecisko darījumu veikšanai, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kase, euro		Kredītiestāžu konti, euro	
	saņemts	izsniegts	saņemts	izsniegts
5	7	8	9	10
No kases izņemta skaidra nauda		3000		
Kredītiestādes kontā iemaksāta skaidra nauda			3000	

Minēto summu nenorāda žurnāla 11.–24.ailē.

9.ailē "Kredītiestāžu konti, euro, saņemts" norāda darījuma partneru un pašas personas kredītiestāžu kontos ieskaitītās vai skaidrā naudā iemaksātās naudas summas. Žurnālā kredītiestāžu kontos norādītās naudas summas un naudas atlikumi ir vienādi ar summām, kas norādītas kredītiestāžu sagatavotajos konta izrakstos. Šajā ailē norāda arī kredītiestādes ieskaitītos procentu maksājumus personas kontā.

10.ailē "Kredītiestāžu konti, euro, izsniegts" norāda darījuma partneriem no kredītiestāžu kontiem pārskaitīto vai pašas personas skaidrā naudā izņemto naudu, kā arī kredītiestāžu atskaitīto samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem. Arī šīs summas un atlikumi žurnālā ir vienādi ar kredītiestāžu kontu izrakstos norādītajām summām un atlikumiem.

Tā kā kredītiestādes konta izrakstu uzskata par attaisnojuma dokumentu, ja persona konta izrakstus no kredītiestādes saņem elektroniskā veidā, tie ir elektroniski parakstīti, savstarpēji vienojoties par elektroniskā paraksta atzīšanu. Ja konta izraksts ir izsniegts papīra dokumenta veidā, to paraksta saskaņā ar kredītiestādes noteikto parakstīšanas kārtību.

Ja ir konta izraksts, kas izdrukāts no internetbankas, to apliecina kredītiestādē saskaņā ar kredītiestādes noteikto tā apliecināšanas kārtību.

11.ailē "Citi maksāšanas līdzekļi, euro, saņemts" norāda ieņēmumus, kas iegūti nevis naudā, bet citās lietās vai pakalpojumu veidā, piemēram, maiņas un ieskaita darījumus, kā arī mantiskos dāvinājumus u.c. Ja persona ar darījuma partneri vienojas, ka samaksa par veikto saimniecisko darījumu tiks veikta, izmantojot citu maksāšanas veidu, nevis naudu, šajā ailē norāda attiecīgā maksāšanas veida vērtību naudas izteiksmē.

3.piemērs

Ja persona dāvanas veidā no fiziskas personas saņem datoru (pamatlīdzekli), kuru turpmāk izmantos saimnieciskajā darbībā, un dāvinājuma līgumā norādītā datora vērtība ir 1300 EUR, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Citi maksāšanas līdzekļi, euro		Ieņēmumi, euro	
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	Kopā (13.-17.aile)
5	11	12	17	18
Saņemta dāvana dators	1300		1300	1300

12.ailē "Citi maksāšanas līdzekļi, euro izsniegts" norāda izdevumus, kas izdarīti nevis naudā, bet citās lietās vai pakalpojumu veidā. Citi maksāšanas veidi var būt, piemēram, maigās, ieskaita darījumi, mantiskie dāvinājumi u.c.
 Arī šajā ailē maksāšanas veida vērtību norāda naudas izteiksmē.

13.ailē "Ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas" norāda ieņēmumus no lauksaimnieciskās (augkopības, lopkopības, iekšējo ūdeņu zivsaimniecības un dārzkopības) ražošanas, iekšējo ūdeņu zivsaimniecības un lauku tūrisma, kā arī saņemto pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) kompensāciju.

Ieņēmumos no lauksaimnieciskās ražošanas nenorāda summas, kas saņemtas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai (turpmāk – Eiropas Savienības atbalsts).

Persona, kas gūst ieņēmumus gan no lauksaimnieciskās ražošanas, gan no iekšējo ūdeņu zivsaimniecības vai lauku tūrisma, šo aili var sadalīt sīkāk, lai nodalītu attiecīgos ieņēmumus.

Šajā ailē norāda arī saņemto apdrošināšanas atlīdzību par bojāgājušiem dzīvniekiem, lietavās cietušiem sējumiem vai citiem apdrošināšanas gadījumiem, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu.

4.piemērs

Ja persona (nodokļa maksātājs, kurš nav reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta PVN maksātāju reģistrā (turpmāk – neregistrēts nodokļa maksātājs)) saņem samaksu par sniegtajiem lauku tūrisma pakalpojumiem 100 EUR, kas ieskaitīta kredītiestādes kontā, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro	
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas	Kopā (13.-17.aile)
5	9	10	13	18
Ieskaitītā samaksa par pakalpojumu	100		100	100

Persona, kas nedarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu (arī lauku tūrisma), šo aili var izmantot, lai nodalītu citu (dažādu) saimnieciskās darbības veidu ieņēmumus.

14.ailē "Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem" norāda ieņēmumus no citiem saimnieciskās darbības veidiem, kas nav saistīti ar lauksaimnieciskās produkcijas ražošanu un iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu. Ja persona nodarbojas, piemēram, ar kokmateriālu pārdošanu, kosmetologa pakalpojumu sniegšanu, konditorejas izstrādājumu ražošanu u.c., ieņēmumus no saimnieciskās darbības norāda šajā ailē.

5.piemērs

Ja persona (nodokļa maksātājs, kurš reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta PVN maksātāju reģistrā (turpmāk – reģistrēts nodokļa maksātājs)) sniedz kosmetologa pakalpojumus un no klienta saņem samaksu skaidrā naudā 30,25 EUR, t.sk. PVN 5,25 EUR, žurnālā šo summu norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kase, euro		Ieņēmumi, euro		
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	Kopā (13.-17.aile)
5	7	8	14	17	18
Saņemta samaksa par sniegto pakalpojumu	30,25		25,00	5,25	30,25

6.piemērs

Persona sniedz friziera pakalpojumus un taksācijas gada beigās saņem no kredītiestādes ienākumus no procentiem par noguldīto depozītu 80 EUR (kredītiestāde ieturējusi iedzīvotāju ienākuma nodokli), žurnālā šo summu norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro	Ieņēmumi, euro		
	saņemts	ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	Kopā (13.-17.aile)	
5	9	17	18	
Saņemta summa no procentiem par noguldīto depozītu	80	80	80	

7.piemērs

Persona, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, saņem apdrošināšanas atlīdzību par traktoru 300 EUR, žurnālā šo summu norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro	
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas	Kopā (13.-17.aile)
5	9	10	13	18
Saņemta apdrošināšanas atlīdzība	300		300	300

15.ailē "Subsīdijas" norāda summas, kas saņemtas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

8.piemērs

Persona, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, piedalās Eiropas Savienības atbalsta pasākumā "Atbalsts jaunažiem lauksaimniekiem" un saņem Eiropas Savienības atbalsta summu 3000 EUR, kura atbilstoši atbalsta nosacījumiem piešķirta, lai kompensētu traktora iegādes izdevumus.

Bridī, kad saņem Eiropas Savienības atbalsta pasākuma "Atbalsts jaunažiem lauksaimniekiem" summu 3000 EUR, žurnālā šo summu norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kreditēstāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro	
	saņemts	izsniegts	Subsīdijas	Kopā (13.-17.aile)
5	9	10	15	18
Saņemta valsts un Eiropas Savienības atbalsta summa	3000		3000	3000

9.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējs reģistrējies kā nodokļu maksātājs 2018.gada 2.februārī, bet 2018.gada aprīlī iegādājas tehniku par 40 000 EUR un pēc tehnikas iegādes saņem Eiropas Savienības atbalsta summu 20 000 EUR,. Saimnieciskās darbības veicējs ir izvēlējis pamatlīdzekļa nolietojuma norakstīšanai izmantot degresīvo metodi (nosaka pamatlīdzekļu taksācijas perioda nolietojumu procentos).

Tehniku atzīst par pamatlīdzekli 40 000 EUR vērtībā, taksācijas perioda pamatlīdzekļu nolietojuma kopsumma ir 8000 EUR ($40\,000 \times 20\%$, nosakot nolietojumu, piemēro likmi 20%). Ievērojot, ka taksācijas periods ir īsāks par 12 mēnešiem, pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķinā piemēro koeficientu 0,917, kuru nosaka - mēnešu skaitu taksācijas periodā dalot ar 12 ($11/12 = 0,917$). Pamatlīdzekļa nolietojuma precizētā summa par 2018.gadu ir 7336 ($8000 \times 0,917$) EUR, kuru pieskaita izdevumiem, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu.

10.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējs projekta ietvaros 201X.gada oktobrī iegādājas tehniku par 40 000 EUR, par kuras iegādi 201Y.gada februārī saņem Eiropas Savienības atbalstu 20 000 EUR apmērā,. Saimnieciskās darbības veicējs izvēlējis pamatlīdzekļa nolietojuma norakstīšanai piemērot lineāro metodi (nosaka pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku gados).

Saimnieciskās darbības veicēja tehnikas iegādes vērtība ir 40 000 EUR, attiecīgi tehniku 201X.gadā atzīst par pamatlīdzekli 40 000 EUR vērtībā, un pamatlīdzekļa nolietojums par 201X.gadu ir 8 000 EUR ($40\,000 / 5$ gadi), kuru pieskaita izdevumiem, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu.

16.ailē "Neapliekamie ienākumi" norāda ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamos ienākumus (palīdzību stihiskas nelaimes gadījumā vai citā ārkārtējā gadījumā, ja tā sniegta uz valsts vai pašvaldību pārvaldes institūciju lēmuma pamata u.c.).

Piemēram, ja persona no pašvaldības saņem kompensāciju par plūdu nodarīto postījumu dēļ bojā gājušiem sējumiem, saņemto kompensācijas summu norāda šajā ailē.

17.ailē "Ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu" norāda saņemtos aizņēmumus, atdotos aizdevumus, aprēķinātās un no valsts budžeta atmaksātās PVN summas (tikai reģistrētiem nodokļa maksātājiem), personiskos ieguldījumus, personas saņemtās trešās personas vārdā iekasētās maksājumu summas pārskaitīšanai citai personai (starpniecības maksājumi), nekustamā īpašuma apsaimniekotāja saņemtās maksājumu summas no dzīvokļu īpašniekiem uzkrājumu fondā dzīvojamās mājas uzturēšanas vai uzlabošanas un attīstīšanas darbiem (piemēram, remontam, atjaunošanai, pārbūvei).

Sajā ailē ar pievienotās vērtības nodokli apliekamā persona norāda aprēķinātās, kā arī no valsts budžeta atmaksātās pievienotās vērtības nodokļa summas.

11.piemērs

Persona savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai iegulda savus personiskos naudas līdzekļus un skaidrā naudā kasē iemaksā 300 EUR, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kase, euro		Ieņēmumi, euro	
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	Kopā (13.-17.aile)
5	7	8	17	18
Personiskie ieguldījumi	300		300	300

18.ailē "Ieņēmumi, euro, kopā (13.–17.aile)" norāda ieņēmumu kopsummu, saskaitot žurnāla 13., 14., 15., 16. un 17.aili.

19.ailē "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, iekļaujami pilnā apmērā" norāda izdevumus, kas saistīti ar lauksaimnieciskās (augkopības, lopkopības, iekšējo ūdeņu zivsaimniecības un dārzkopības) produkcijas ražošanu un iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu, arī izdevumus, kas attiecīgajā laika periodā radušies kalķošanas, ganību ierīkošanas, akmeņu novākšanas, dziļaršanas, šaimniecības teritorijas labiekārtošanas dēļ.

Šajā ailē norāda arī izdevumus, kas ietekmē lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu) vairākus gadus, piemēram, samaksāto nomas maksu par vairākiem gadiem.

Šajā ailē norāda arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko persona maksājusi par sevi kā par pašnodarbinātu personu, ja tā nodarbojas tikai ar lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu).

Šajā ailē norāda darba algu un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, solidaritātes nodokli, ko saimnieciskās darbības veicējs maksā par saviem darbiniekiem, nekustamā īpašuma nodokli, arī pamatlīdzekļiem aprēķināto

nolietojumu un, ja atsavinātā pamatlīdzekļa atsavināšanas vērtība uzrādīta ieņēmumos, atsavināto pamatlīdzekļu atlikušo vērtību.

12.piemērs

Persona reģistrējusi saimniecisko darbību 2018.gada 5.janvārī.

Ja persona (neregistrēts pievienotās vērtības nodokļa maksātājs) skaidrā naudā samaksā par akmeņu novākšanu 100 EUR, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darbības apraksts	Kase, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu iekļaujami ierobežotā apmērā	kopā (19.-23.aile)
5	7	8	19. ¹	24
Samaksa par akmeņu novākšanu		100	100	100

Persona, kas nenodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu (arī lauku tūrismu), šo aili var izmantot, lai nodalītu citu (dažādu) saimnieciskās darbības veidu izdevumus.

13.piemērs

Zemnieku saimniecība 2018.gada 15.maijā iegādājas aitu ganāmpulku par 1500 EUR, samaksājot bezskaidrā naudā, šo summu žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darbības apraksts	Kreditēstāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu iekļaujami ierobežotā apmērā	kopā (19.-23.aile)
5	9	10	19. ¹	24
Samaksa par aitu ganāmpulku		1500	1500	1500

Izdevumu ierobežojumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai par **2020. un 2021. gadu ir atcelti** (Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 6.panta otrā daļa). Līdz ar to, vērtības kas būtu iekļaujamas **19.¹ ailē** norāda **19.ailē**.

19.¹ ailē "Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, iekļaujami ierobežotā apmērā" norāda citus izdevumus, kas pilnībā attiecināmi uz lauksaimniecisko ražošanu un iekšējo ūdeņu zivsaimniecības un lauku tūrisma pakalpojumiem.

Šajā ailē norāda arī tos izdevumus, kas attiecīgajā laikposmā radušies kalpošanas, ganību ierīkošanas, akmeņu novākšanas, dziļāršanas, saimniecības teritorijas

labiekārtošanas dēļ, bet saskaņā ar likumu "[Par iedzīvotāju ienākuma nodokli](#)" izdevumos ir iekļaujami, piemērojot ierobežojumu 80 % apmērā no kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem (šajā punktā norādīto izdevumu ierobežojuma summu aprēķina pēc taksācijas gada beigām, veicot izdevumu precizēšanu).

Šajā ailē norāda arī tādus izdevumus, kas ietekmē lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu) vairākus gadus (piemēram, samaksāto nomas maksu par vairākiem gadiem).

20.ailē "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, iekļaujami pilnā apmērā" norāda izdevumus, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko persona maksājusi par sevi kā par pašnodarbinātu personu, ja tā nenodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu).

Šajā ailē norāda darba algu un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, solidaritātes nodokli, ko saimnieciskās darbības veicējs maksā par saviem darbiniekiem, nekustamo īpašuma nodokli, kompensācijas īrniekiem par dzīvojamo telpu atbrīvošanu un īres līguma laušanu sakarā ar dzīvojamās telpas kapitālremontu vai telpu pārbūvi saimnieciskās darbības veikšanai.

Šajā ailē arī norāda pamatlīdzekļiem aprēķināto nolietojumu un, ja atsavināto pamatlīdzekļu atsavināšanas vērtība uzrādīta ieņēmumos, atsavināto pamatlīdzekļu atlikušo vērtību.

Izdevumu ierobežojumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai par **2020. un 2021. gadu ir atcelti** (Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 6.panta otrā daļa). Līdz ar to, vērtības kas būtu iekļaujamas **20.¹ ailē** norāda **20.ailē**.

20.¹ailē "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, iekļaujami ierobežotā apmērā" norāda citus izdevumus, kas saistīti ar ieņēmumu gūšanu no citiem saimnieciskās darbības veidiem, bet saskaņā ar likumu "[Par iedzīvotāju ienākuma nodokli](#)" izdevumos ir iekļaujami, piemērojot ierobežojumu 80 % apmērā no kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem (šajā punktā norādīto izdevumu ierobežojuma summu aprēķina pēc taksācijas gada beigām, veicot izdevumu precizēšanu).

14.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējs uzsāk saimniecisko darbību 201X.gadā decembrī un gūst saimnieciskās darbības ieņēmumus:

- *par friziera pakalpojumu sniegšanu 10 000 EUR,*
- *par solārija pakalpojumiem 3000 EUR*
- *par manikīra pakalpojumu sniegšanu 2000 EUR apmērā.*

Saimnieciskās darbības veicēja izdevumi:

- *telpu nomas izdevumi 1000 EUR,*
- *izdevumi par materiāliem 1000 EUR*
- *solārija apkope 1000 EUR*
- *algas un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 6000 EUR*
- *aprēķināts pamatlīdzekļa nolietojums par gadu ir 7000 EUR.*

Žurnāls par 201X.gada decembri

Ieņēmumus un izdevumus žurnālā uzrāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro		Izdevumi, euro		
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	kopā (13.-17.aile)	izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem		kopā (19.-23.aile)
					iekļaujami pilnā apmērā	iekļaujami ierobežotā apmērā	
5	9	10	14	18	20	20. ¹	24
Friziera pakalpojumi	10 000		10 000	10 000			
Solārija pakalpojumi	3000		3000				
Manikīra pakalpojumi	2000		2000				
Algas un VSAOI		6000					6000
Telpu nomas izdevumi		1000				1000	1000
Izdevumi par materiāliem		1000				1000	1000
Solārija apkope		1000				1000	1000
Kopā apgrozījums decembrī	15 000	9000	15 000	15 000	6000	3000	9000
atlikums (pārnesums)	6000	x	15 000	15 000	6000	3000	9000

Pēc žurnāla uzskaitītajiem datiem kopējais ieņēmumu apgrozījums 201X.gada decembrī 15 000 EUR (žurnāla 14..ailes kopsumma), savukārt kopējais izdevumu apgrozījums ir 9000 EUR (žurnāla 20.ailes kopsumma).

Tā kā žurnālā nav uzskaitīti visi izdevumi, kuri attiecināmi uz izmaksām, tad nosakot ar nodokli apliekamo ienākumu, veic izdevumu precizēšanu.

1. Saimnieciskās darbības ieņēmumi	15 000
2. Izdevumu ierobežojums (80 % no 15 000)	12 000
3. Saimnieciskās darbības izdevumi	16 000
3.1. pilnā apmērā atskaitāmie izdevumi	13 000 (visu mēnešu žurnāla 20. ¹ aiju kopsumma + pamatlīdzekļu nolietojums no PL kartītes)
3.2. izdevumi, kam piemērojams izdevumu ierobežojums	3 000 (visu mēnešu žurnāla 20. ² aiju kopsumma)
4. Apliekamais ienākums	15 000 - 7000 - 6000 = 2000
5. Uz nākamo gadu attiecināmie izdevumi	3000

Saimnieciskās darbības veicēja kopējie taksācijas gada ieņēmumi kopā 15 000 EUR.

Jānosaka un jāaprēķina pēc žurnāla datiem, kuri no izdevumiem attiecināmi pilnā apmērā un kuriem no izdevumiem piemērojams 80% ierobežojums.

Pēc piemērā minētajiem datiem, saimnieciskās darbības izdevumi, kas izdevumos iekļaujami pilnā apmērā (žurnāla 20. aile):

- **algas un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 6000 EUR;**
- **pamatlīdzekļu nolietojums (solārijam), aprēķina pamatlīdzekļa uzskaites kartītē 7000 EUR.**

Savukārt citi saimnieciskās darbības izdevumi (piemērojams izdevumu ierobežojums 80 %) (žurnāla 20.¹ aile):

- **telpu nomas izdevumi 1000 EUR;**
- **izdevumi par materiāliem 1000 EUR**
- **izdevumi par solārija apkopi 1000 EUR**

Saimnieciskās darbības kopējās izmaksas ir 16 000 EUR (9000 + 7000), kas ir vairāk nekā 80 % no ieņēmumiem (80 % no 15 000 = 12 000).

Saimnieciskās darbības izmaksas par algām, valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un nolietojumu (kas izdevumos iekļaujamas pilnā apmērā) ir 13 000 EUR, kas arī ir vairāk nekā 80 % no ieņēmumiem.

Turklāt nosakot apliekamo ienākumu, secīgi vispirms atskaita visus izdevumus, kas atskaitāmi pilnā apmērā (izdevumos iekļaujot visu summu gadījumā, ja tā pārsniedz izdevumu ierobežojumu), pēc tam pārējos izdevumus, ievērojot izdevumu ierobežojumu

Izdevumos neiekļautā citu saimnieciskās darbības izdevumu summa (zaudējumi) – 3000 EUR - ir sedzama hronoloģiskā secībā no nākamo triju gadu saimnieciskās darbības ienākuma (iekļaujoties izdevumiem noteiktajā 80 % ierobežojumā).

Tādējādi saimnieciskās darbības ar nodokli apliekamais ienākums būs:
15 000 - 6000 - 7000 = 2000 EUR.

Saimnieciskās darbības veicējs katru mēnesi žurnālā reģistrē savus ieņēmumus un izdevumus un veic aprēķinus, kā rezultātā iegūst aiļu kopsummas. Pamatojoties uz šo informāciju un precizējot izdevumus par kalendāro gadu piemērā minētajā veidā, sagatavo iedzīvotāju ieņēmumu nodokļa deklarāciju.

15.piemērs

Persona, kas nodarbojas ar saimniecisko darbību, no valūtas konta (USD) pārskaita uz kontu (EUR) 400 USD. Pēc konta izraksta no valūtas konta (USD) pārskaitīti 400 USD un, pārrēķinot šo summu euro saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalsts valūtas kursu, kas ir spēkā darījuma dienas sākumā, iegūst 543,60 EUR. Tā kā kontā (EUR) saņemti 541,22 EUR, jo konkrētās kredītiestādes valūtas kurss atšķiras no Latvijas Bankas noteiktā valūtas kursa, žurnālā valūtas kursa svārstības norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem	kopā (19.-23.aile)
5	9	10	20. ¹	24
Valūtas kursa svārstības		2,38	2,38	2,38

21.ailē "Proporcionāli sadalāmie izdevumi" norāda tos izdevumus, kas sadalāmi starp lauksaimniecisko ražošanu (arī iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu) un citiem saimnieciskās darbības veidiem, piemērojot proporciju. Tie var būt kredītiestādes pakalpojumi, sakaru izdevumi u.c.

22.ailē "Ar saimniecisko darbību nesaistītās izmaksas" norāda visus tos izdevumus, kas nav tieši saistīti ar personas saimniecisko darbību, piemēram, personiskajam patēriņam izņemtus līdzekļus, ziedojumus un dāvinājumus citām personām, galvojuma summas, kuras persona kā galvnieks izmaksājis saskaņā ar galvojuma līgumu, u.c.

16.piemērs

Ja persona no kredītiestādes konta pārskaitījusi dāvinājuma summu 300 EUR, žurnālā to norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	Ar saimniecisko darbību nesaistītās izmaksas	kopā (19.-23.aile)
5	9	10	22	24
Dāvinājums		300	300	300

23.ailē "Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu" norāda izdevumus, kas saistīti ar saimnieciskajā darbībā izmantoto nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu iegādi (izdevumus, kurus ietver pirktā pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtībā) un saimnieciskajā darbībā izmantoto pamatlīdzekļu izveidošanu (izdevumus, kurus ietver personas pašas izveidota pamatlīdzekļa sākotnējā vērtībā), avansa maksājumus, kas neattiecas uz pārskata (taksācijas) gada ieņēmumiem, izsniegto aizdevumu summas, atdotās aizņēmumu

summas, samaksātās soda un kavējumu naudas, par saimniecisko darbību samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli un tā avansu un citus izdevumus, kas nav attiecināmi uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanu.

Šajā ailē norāda samaksātās trešās personas vārdā iekasētās summas citām personām (starpniecības maksājumi), nekustamā īpašuma apsaimniekotāja samaksātās summas no uzkrājumu fonda, kas izveidots no dzīvokļu īpašnieku maksājumiem dzīvojamās mājas uzturēšanas vai uzlabošanas un attīstīšanas darbiem, Ja persona ir reģistrēta nodokļa maksātāja, šajā ailē norāda priekšnodokļa summas un valsts budžetā samaksātās PVN summas.

17.piemērs

Ja persona iegādājas traktoru (pamatlīdzekli), par to samaksājot 3000 EUR no kredītiestādes konta, šo summu nedrīkst žurnālā norādīt kādā no citām izdevumu ailēm, bet to norāda žurnālā šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	9	10	23	24
Iegādāts pamatlīdzeklis		3000	3000	3000

24.ailē "Izdevumi, euro, kopā (19.–23.aile)" norāda izdevumu kopsummu, saskaitot žurnāla 19., 20., 21., 22. un 23.aili.

Katrā žurnāla lapā summa, kas iegūta, saskaitot visas žurnāla 13., 14., 15., 16. un 17.ailē norādītās summas, ir vienāda ar žurnāla 18.ailē norādīto ieņēmumu kopsummu, un summa, kas iegūta, saskaitot visas žurnāla 19., 20., 21., 22. un 23.ailē norādītās summas, ir vienāda ar žurnāla 24.ailē norādīto izdevumu kopsummu.

Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu uzskaitē un nolietojuma aprēķināšana

Pamatlīdzekļi ir līdzekļi materiālā formā, kuri paredzēti izmantošanai produkcijas ražošanā, pakalpojumu sniegšanā, iznomāšanā un kuru derīgās lietošanas laiks ir ilgāks par gadu un sākotnējā vērtība lielāka par **1000 EUR**, un kuri nav paredzēti pārdošanai. Pamatlīdzekļi ir nekustamas vai kustamas mantas vienības. Piemēram, iekārta vai tās aprīkojums, tehnika, mašīna vai inventārs, transportlīdzeklis, zemesgabals, ēka, būve, ilggadīgie stādījumi u.c.

Nemateriālie ieguldījumi ir par samaksu iegādātas vērtības, kurām nav materiālas formas un kuru derīgās lietošanas laiks ir ilgāks par gadu. Piemēram, zemes un citu dabas resursu lietošanas tiesības, datorprogrammu licences, preču zīmes u. tml.

Pamatlīdzekļu nolietojumu noraksta, ja tā iegādes vērtība pārsniedz 1000 *euro*. Šādā gadījumā personai ir tiesības izvēlēties vienu no divām minētajām metodēm:

- **degresīvo metodi** – nolietojums procentos;
- **lineāro metodi** – lietderīgās lietošanas laiks gados.

Izvēlēto metodi personai ir tiesības mainīt ne biežāk kā vienu reizi 10.

Ja **pamatlīdzekļiem**, aprēķinot nolietojumu persona **izvēlas degresīvo metodi**, tad nosakot pamatlīdzekļu taksācijas perioda nolietojumu procentos, piemēro šādas nolietojuma **likmes**:

- ēkām, būvēm, ilggadīgajiem stādījumiem – **5 %**,
- dzelzceļa ritošajam sastāvam un tehnoloģiskajām iekārtām, jūras un upju flotes transportlīdzekļiem, flotes un ostu tehnoloģiskajām iekārtām, enerģētiskajām iekārtām – **10 %**,
- skaitļošanas iekārtām un to aprīkojumam, tai skaitā drukas ierīcēm, informāciju sistēmām, datoru programmproduktiem un datu uzkrāšanas iekārtām, sakaru līdzekļiem, kopētājiem un to aprīkojumam – **35 %**,
- pārējiem pamatlīdzekļiem – **20 %**.

Ja **pamatlīdzekļiem**, aprēķinot nolietojumu persona **izvēlas lineāro metodi**, tad nosakot pamatlīdzekļu **lietderīgās lietošanas laiku gados**, piemēro:

- ēkām, būvēm, ilggadīgajiem stādījumiem – **35 gadi**,
- dzelzceļa ritošajam sastāvam un tehnoloģiskajām iekārtām, jūras un upju flotes transportlīdzekļiem, flotes un ostu tehnoloģiskajām iekārtām, enerģētiskajām iekārtām – **10 gadi**,
- skaitļošanas iekārtām un to aprīkojumam, tai skaitā drukas ierīcēm, informāciju sistēmām, datoru programmproduktiem un datu uzkrāšanas iekārtām, sakaru līdzekļiem, kopētājiem un to aprīkojumam – **trīs gadi**,
- pārējiem pamatlīdzekļiem – **pieci gadi**.

Pamatlīdzekļu nolietojumu nenoraksta zemei, mākslas darbiem, antīkiem priekšmetiem, juvelierizstrādājumiem un citiem pamatlīdzekļiem, kuri nav pakļauti fiziskam vai morālam nolietojumam, ieguldījuma īpašumiem, bioloģiskajiem aktīviem un pārdošanai turētiem ilgtermiņa ieguldījumiem, kurus nodokļa maksātājs izvēlējies novērtēt patiesajā vērtībā, kā arī reprezentatīviem automobiļiem Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma izpratnē.

Nemateriālo ieguldījumu vērtību patentiem, licencēm un preču zīmēm noraksta piecos gados. Pētniecības un attīstības izmaksas (arī tās, kas saistītas ar nerealizēto projektu tehnisko dokumentāciju, ja šo projektu vērtība nav iekļauta pamatlīdzekļos), kas attiecas uz nodokļa maksātāja saimniecisko darbību, izņemot izmaksas par derīgo izrakteņu atrašanās vietas, daudzuma un kvalitātes noteikšanu, noraksta tajā gadā, kad šīs izmaksas radušās.

Izmaksas par derīgo izrakteņu atrašanās vietas, daudzuma un kvalitātes noteikšanu noraksta sistemātiski **10 gadu laikā pēc izmaksu rašanās.**

Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu iegādes un izveidošanas izdevumus, kā arī kapitālā remonta izmaksas reģistrē žurnāla 23.ailē "Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu", jo minētos izdevumus attiecina uz saimnieciskās darbības izdevumiem, aprēķinot attiecīgo objektu nolietojumu.

Žurnāla 23.ailē "Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu" norāda arī izdevumus, kas saistīti ar saimnieciskajā darbībā izmantoto nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu iegādi (izdevumus, kurus ietver pirktā pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtībā), un izdevumus, kas saistīti ar saimnieciskajā darbībā izmantoto pamatlīdzekļu izveidošanu (izdevumus, kurus ietver personas pašas izveidota pamatlīdzekļa sākotnējā vērtībā).

18.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējs par 1500 EUR iegādājas datoru, kas nepieciešams saimnieciskās darbības veikšanai. Šo datoru atzīst par pamatlīdzekli 1500 EUR vērtībā. Iegādāto pamatlīdzekli saimnieciskās darbības žurnālā reģistrē šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par iegādāto datoru	1		1500	1500	1500

19.piemērs

Persona, kas nodarbojas ar saimniecisko darbību, iegādājas datorprogrammas licenci, samaksājot 1000 EUR no kredītiestādes konta. Licence ir izsniegta uz pieciem gadiem. Tātad šo licenci atzīst par nemateriālo ieguldījumu 1000 EUR vērtībā un žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par iegādāto licenci	1		1000	1000	1000

Zemesgabalus un ēkas uzskaita atsevišķi pat tad, ja tie iegādāti kopā.

20.piemērs

Zemnieku saimniecība iegādājas zemes gabalu un ēku uz tās, attaisnojuma dokumentā pārdevējs ir norādījis kopējo darījuma vērtību 50 000 EUR, atsevišķi nenorādot zemes un ēkas vērtību.

Žurnālā šo darījumu reģistrē šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par iegādāto zemes gabalu un ēku	2		50 000	50 000	50 000

Lai zemes gabalu un ēku varētu atsevišķi uzskaitīt, zemnieku saimniecība izmanto profesionāla kvalificēta vērtētāja pakalpojumus, saņemot atsevišķu novērtējumu zemes gabalam un ēkai. Pamatojoties uz šo vērtējumu, zemes gabala vērtību un ēkas vērtību uzskaita atsevišķi.

Zemei nolietojumu neaprēķina, tādēļ izdevumus zemes iegādei izmaksās iekļauj tad, kad zemi atsavina, piemēram, pārdod vai dāvina. Savukārt ar zemes iegādi saistītos papildu izdevumus, ja zemi izmanto saimnieciskajā darbībā, iekļauj saimnieciskās darbības izmaksās.

Persona saimnieciskajā darbībā izmantojamo **pamatlīdzekļu** un **nemateriālo ieguldījumu uzskaiti** un to nolietojuma aprēķināšanu **veic, aizpildot nolietojuma aprēķina veidlapas.**

Katram pamatlīdzeklim, kā arī nemateriālajam ieguldījumam iekārto savu nolietojuma aprēķina veidlapu.

Saimnieciskā darbībā izmantojamo pamatlīdzekļu analītiskajai uzskaiti un nolietojuma aprēķināšanai var izmantot metodiskā materiāla **1.pielikumā** noteikto veidlapas paraugu.

Saimnieciskajā darbībā izmantojamo nemateriālo ieguldījumu uzskaiti un nolietojuma aprēķināšanai var izmantot **2.pielikumā** noteikto veidlapu.

Pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanas aprēķina kopsavilkuma aprēķināšanai var izmantot metodiskā materiāla **3.pielikumā** noteikto veidlapu.

Pamatlīdzekļi uzskaita pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķina veidlapā tā **sākotnējā vērtībā**, tas ir, iegādes izmaksās vai ražošanas pašizmaksā.

Pirkta pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma **sākotnējā vērtībā ietver**:

- pirkšanas cenu;
- citus tiešos izdevumus (piemēram, pamatlīdzekļa piegādes izdevumus līdz tā izmantošanas vietai, pamatlīdzekļa sagatavošanas izdevumus paredzētajai izmantošanai, kā arī samaksātos muitas maksājumus);
- saņemto aizņēmumu procentus, kas samaksāti par periodu līdz objekta lietderīgās izmantošanas uzsākšanai.

21.piemērs

Namīpašnieks veic savā īpašumā esošās mājas apsaimniekošanu. Saskaņā ar līgumiem namīpašnieks mājā esošos dzīvokļus izīrē fiziskām personām. Mājai tiek iegādāts apkures katls par 1000 EUR un uzstādīts par 100 EUR.

Šo apkures katlu atzīst par pamatlīdzekli un nolietojuma aprēķina veidlapā norāda 1100 EUR vērtībā.

Iegādes izmaksas saimnieciskās darbības žurnālā reģistrē šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kreditiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par 3 iegādāto apkures katlu			1000	1000	1000
Pārskaitīts par 3 apkures katla uzstādīšanu			100	100	100

Reģistrēts nodokļa maksātājs pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtībā neietver PVN summu, savukārt neregistrēts nodokļa maksātājs PVN summu ieskaita pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtībā.

Ja pamatlīdzeklis nomāts ar izpirkuma tiesībām, iegādātā pamatlīdzekļa sākotnējo vērtību veido arī izdevumi, kas saistīti ar pamatlīdzekļa iegādi, it kā pamatlīdzekļi būtu nomnieka īpašums.

Ja persona pati izveido pamatlīdzekli, tā sākotnējā vērtībā ietver izdevumus, kas tieši saistīti ar pamatlīdzekļa izveidošanu (izgatavošanu vai celtniecību) un sagatavošanu nodošanai ekspluatācijā. Piemēram, materiālu izdevumus, algas un valsts sociālās

apdrošināšanas obligāto iemaksu maksājumus, pamatlīdzekļa izveidošanā izmantoto pamatlīdzekļu nolietojumu u.c.

22.piemērs

Individuālais komersants uzsāk ēkas celtniecības darbus, kura pēc tam tiks izmantota saimnieciskajā darbībā.

Ēkas celtniecība ietver šādus izdevumus:

- 1) materiālu izmaksas 30 000 EUR*
 - 2) darba algu 5000 EUR*
 - 3) darbspēka nodokļi 1179,50 EUR*
 - 4) mašīnu un mehānismu nomu 1500 EUR*
- Žurnālā minētos darījumus reģistrē šādi:*

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par materiāliem	5		30000	30000	30000
Pārskaitīta darba alga	4		5000	5000	5000
Darbspēka nodokļi	3		1179,50	1179,50	1179,50
Pārskaitīts par mašīnu un mehānismu nomu	2		1500	1500	1500

Kopējā ēkas sākotnējā vērtība ir 37 679,50 EUR (30 000 + 5000 + 1179,50 + 1500). Šo ēkas sākotnējo vērtību persona norāda nolietojuma aprēķina veidlapā.

Pamatlīdzekļa sākotnējā vērtībā ietver arī procentus, kas līdz pamatlīdzekļa nodošanai ekspluatācijā samaksāti par pamatlīdzekļa izveidošanai saņemtajiem aizņēmumiem. Pēc pamatlīdzekļa nodošanas ekspluatācijā procentu izmaksas iekļauj saimnieciskās darbības izdevumos.

Ja persona saimnieciskajā darbībā kā pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) personisko mantu, kas pirka vai izveidota pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas, pamatojot šīs mantas iegādes vai izveidošanas izdevumu summu ar tās iegādes vai izveidošanas laikā saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem, par šāda pamatlīdzekļa sākotnējo vērtību uzskata minētās mantas atlikušo vērtību datumā, kad pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) saimnieciskajā darbībā. Šāda pamatlīdzekļa atlikušo vērtību aprēķina, ņemot vērā mēnešu skaitu līdz brīdim, kad pamatlīdzekli sāk izmantot saimnieciskajā darbībā.

23.piemērs

Persona 201X.gada 10.maijā par 3000 EUR iegādājas cepeškrāsni, kas paredzēta konditorejas izstrādājumu izgatavošanai.

201Y.gada 2.janvārī persona reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicēja un cepeškrāsni iegulda savā saimnieciskajā darbībā.

Cepeškrāsns atlikušās vērtības aprēķins:

3000 EUR x 20 % = 600 EUR – pamatlīdzekļa nolietojums pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas par 201X.gadu.

$600 \text{ EUR} \times 8/12 = 400 \text{ EUR}$ – nolietojums par periodu no 201X.gada maija līdz decembrim.

$3000 \text{ EUR} - 400 \text{ EUR} = 2600 \text{ EUR}$ – pamatlīdzekļa atlikusī vērtība (sākotnējā vērtība), kuru norāda nolietojuma aprēķina veidlapā un no kuras sāk aprēķināt pamatlīdzekļa nolietojumu saimnieciskās darbības vajadzībām.

Ja personas saimnieciskajā darbībā izmantotais pamatlīdzeklis iegūts kā dāvinājums, kuru saņemot ir samaksāts iedzīvotāju ienākuma nodoklis, šādu pamatlīdzekli persona uzskaita dāvinājuma līgumā norādītajā vērtībā. Atlikušo vērtību dienā, kad pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) saimnieciskajā darbībā, aprēķina, ņemot vērā mēnešu skaitu līdz dienai, kad pamatlīdzekli sāk izmantot saimnieciskajā darbībā.

Saimnieciskajā darbībā izmantoto pamatlīdzekli var **uzskaitīt tikai natūrā** (bez novērtējuma naudas izteiksmē), ja:

- pamatlīdzeklim nav iegādes dokumenta vai dokumentu, kas pamato personas pašas izveidota pamatlīdzekļa sākotnējo vērtību;
- pamatlīdzeklis iegūts ziedojuma, dāvinājuma vai mantojuma veidā;
- uz pamatlīdzekli atjaunotas īpašuma tiesības, bet tā sākotnējā vērtība nav noteikta, ņemot vērā šī metodiskā materiāla nodaļas 71., 72. un 73.punktu.

Šādiem pamatlīdzekļiem iekārto nolietojuma aprēķina veidlapu, kurā **vērtību nenorāda**.

Ja radušies izdevumi, kas saistīti ar saimnieciskajā darbībā izmantotajam pamatlīdzeklim (arī tad, ja to uzskaita tikai natūrā) veiktajiem uzlabojumiem, tā atjaunošanu vai rekonstrukciju, kas būtiski palielina šī pamatlīdzekļa ražošanas potenciālu vai pagarina ekspluatācijas laiku, šādus izdevumus uzskaita un amortizē tādā pašā kārtībā, kāda noteikta attiecīgajam pamatlīdzeklim.

24.piemērs

Persona – saimnieciskās darbības veicēja – rekonstruējusi tai piederošu ēku, kas tiek izmantota saimnieciskās darbības vajadzībām un grāmatvedības uzskaitē uzskaitīta natūrā, un parakstījusi rekonstrukcijas darbu pieņemšanas aktu. Kapitālo izmaksu kopējā summa 19 000 EUR, tai skaitā jumta segums 10 000 EUR, logu nomaiņa 5000 EUR, apkures sistēma 4000 EUR.

Ar rekonstrukcijas darbiem saistītos izdevumus žurnālā norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	Izdevumi, kas nav attiecināmi uz jēnākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.-23.aile)
5	6	9	10	23	24
Pārskaitīts par 1 rekonstrukcijas darbiem			19 000	19 000	19 000

Pamatlīdzekļa kārtējā remonta izdevumus, piemēram, izdevumus ēkas kosmētiskajam remontam, iekļauj saimnieciskās darbības izdevumos tajā periodā, kad veikta samaksa.

Nolietojumu aprēķina pamatlīdzekļiem, kurus izmanto saimnieciskajā darbībā. Ja nodokļa maksātājs **pamatlīdzekli neizmanto saimnieciskajā darbībā**, šo pamatlīdzekli **neuzskaita**.

25.piemērs

Persona iegādājas automobili, kuru neizmanto saimnieciskajai darbībai, tādējādi iegādātajam automobilim nolietojumu nodokļu aprēķināšanas vajadzībām neaprēķina.

Persona, kura saimniecisko darbību veic visu taksācijas periodu (12 mēnešus), pamatlīdzekļu nolietojumu nodokļa aprēķināšanas vajadzībām aprēķina par visu taksācijas periodu.

Ja personas saimnieciskās darbības taksācijas periods ir īsāks par 12 mēnešiem, pamatlīdzekļa taksācijas perioda nolietojumu reizina ar koeficientu, kuru aprēķina, mēnešu skaitu taksācijas periodā dalot ar 12. Nosakot pamatlīdzekļa atlikušo vērtību nodokļa aprēķināšanas vajadzībām, piemēro koriģēto taksācijas perioda nolietojuma summu.

26.piemērs

Jānis Ozols uzsāk saimniecisko darbību 2018.gada 1.jūlijā, tad arī reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs. Iegādājas biroja mēbeles par 4200 EUR, kuras sāk izmantot saimnieciskajā darbībā. Mēbeles atzīst par pamatlīdzekli 4200 EUR vērtībā, taksācijas perioda pamatlīdzekļu nolietojuma kopsumma ir 840 EUR ($4200 \times 20\%$, nosakot nolietojumu, piemēro likmi 20%). Ievērojot, ka taksācijas periods ir īsāks par 12 mēnešiem, pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķinā piemēro koeficientu 0,500, kuru nosaka - mēnešu skaitu taksācijas periodā dalot ar 12 ($6/12 = 0,500$). Pamatlīdzekļa nolietojuma precizētā summa par 2018.gadu ir 420 EUR ($840 \times 0,500$) EUR, kuru pieskaita izdevumiem.

Aizpildīts paraugs pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķināšanas veidlapai sniegts šī metodiskā materiāla 1.pielikumā.

27.piemērs

Saimnieciskās darbības veicēja Sigita Bērziņa 201X.gada janvārī iegādājas datorprogrammas licenci. No bankas konta samaksāti 2000 EUR. Šo summu noraksta piecos gados. Gadā noraksta nolietojumu 400 EUR ($2000 : 5$ gadi). Aizpildīts paraugs nemateriālā ieguldījuma nolietojuma aprēķināšanas veidlapai sniegts šī metodiskā materiāla 2.pielikumā.

Ja personai piederošos pamatlīdzekļus saimnieciskajā darbībā izmanto daļēji, to vērtības nolietojumu nodokļa aprēķināšanas vajadzībām aprēķina proporcionāli attiecīgā pamatlīdzekļa izmantošanai saimnieciskajā darbībā.

28.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējam pieder mobilais tālrunis, kura iegādes vērtība ir 1000 EUR. Pirmā taksācijas gada nolietojums ir 350 EUR.

Veiktās sarunas saimnieciskās darbības nodrošināšanai ir 70 %, pārējās sarunas veiktas personiskām vajadzībām.

Tādējādi saimnieciskās darbības izdevumos iekļaujamais nolietojums ir 245 EUR (350 x 70 %).

Personai piederošai ēkai (tās daļai), ja to daļēji izmanto saimnieciskajā darbībā, nolietojumu aprēķina proporcionāli saimnieciskajā darbībā izmantotās daļas platības īpatsvaram ēkas (tās daļas) kopējā platībā.

29.piemērs

Saimnieciskās darbības veicējam pieder namīpašums, kura kopējā platība ir 600 m², no kuriem 300 m² izīrē, savukārt atlikušajos 300 m² dzīvo namīpašnieks.

Visa namīpašuma nolietojums taksācijas gadā ir 20 000 EUR.

Saimnieciskās darbības izdevumos iekļaujamais nolietojums ir 10 000 EUR (300 : 600 x 20 000).

Ja **pamatlīdzekli nomā bez izpirkuma tiesībām** un pēc nomas termiņa izbeigšanās atdod īpašniekam, nolietojumu neaprēķina. Ja nomas līgumā ir paredzēta pamatlīdzekļu rekonstrukcija, uzlabošana vai atjaunošana, šo izmaksu summu persona noraksta vienlīdzīgās daļās atlikušajā nomas periodā.

30.piemērs

Persona 201X.gada jūnijā uzsāk nomāt (bez izpirkuma tiesībām) telpas, nomas periods ir pieci gadi.

201Y.gada jūnijā veic remonta darbus par 2000 EUR.

Persona telpā ieguldītās remonta izmaksas 2000 EUR noraksta atlikušajā nomas periodā (četros gados jeb 48 mēnešos) – tāpat katru mēnesi 41,67 EUR.

Ja **pamatlīdzekli nomā ar izpirkuma tiesībām**, nolietojumu un rekonstrukcijas, uzlabošanas un atjaunošanas izmaksas noraksta tā, it kā pamatlīdzeklis būtu nomnieka īpašumā.

Nolietojuma aprēķināšanu pārtrauc, kad pamatlīdzekli vairs neizmanto saimnieciskajā darbībā.

31.piemērs

Individuālais komersants saimnieciskās darbības vajadzībām izmanto vieglo autotransportu un maksā uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokli. Individuālais komersants saimnieciskās darbības vajadzībām taksācijas gadā ir nobraucis 6000 km. Autotransporta nolietojuma summa gadā 1050 EUR. Šajā gadījumā neatkarīgi no nobrauktajiem kilometriem autotransporta nolietojumu 1050 EUR pilnā apmērā attiecina uz saimnieciskās darbības izdevumiem.

Savukārt degvielas iegādes izdevumus iekļauj saimnieciskās darbības izdevumos, pamatojoties uz faktiski nobraukto kilometru skaitu katrā mēnesī, bet ne vairāk par individuālā komersanta noteikto degvielas patēriņa normu uz 100 km, kas nepārsniedz izgatavotājrūpnīcas norādīto pilsētas cikla degvielas patēriņa normu vairāk kā par 20 % (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.⁵panta 6.¹daļa).

Ja pārdod pamatlīdzekli, kuru izmanto saimnieciskajā darbībā, persona ieņēmumos iekļauj pamatlīdzekļa pārdošanas vērtību un izmaksās iekļauj pamatlīdzekļa atlikušo vērtību.

32.piemērs

Persona 201X.gada 15.maijā par 70 000 EUR pārdod nekustamo īpašumu (ēku) (201X.gada 1.maijā noslēgts pārdošanas līgums Nr.1506 un 201X.gada 15.maijā maksājuma uzdevums Nr.189), kura iegādes vērtība ir 60 000 EUR un kurš izmantots saimnieciskajā darbībā trīs gadus.

Iepriekšējos taksācijas periodos norakstītais nolietojums ir 16 260 EUR.

Pamatlīdzekli izslēdz no nolietojuma aprēķina veidlapas, un tam pārtrauc aprēķināt nolietojumu nodokļu aprēķināšanas vajadzībām.

Izdevumos no nekustamā īpašuma pārdošanas iekļauj pamatlīdzekļa atlikušo vērtību 43 740EUR (60 000 EUR – 16 260 EUR).

Žurnālā darījumus norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums	Kredītiestāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro		Izdevumi, euro	
		saņemts	izsniegts	ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	kopā (13.-17.aile)	izdevumi, kas saistīti ar saimnieciskās darbības veidiem	kopā (23.aile)
5	6	9	10	14	18	20	24
Par nekustamā īpašuma pārdošanu		70 000		70 000	70 000		
Izslēdz nekustamā īpašuma atlikušo vērtību	1					43740	43740

33.piemērs

Persona, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, par 21 000 EUR

pārdod traktoru, kura iegādes vērtība ir 20 000 EUR un kurš izmantots lauksaimnieciskās produkcijas ražošanā divus gadus.

Iepriekšējos taksācijas periodos norakstītais nolietojums ir 12 800 EUR.

Pamatlīdzekli izslēdz no pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķina veidlapas, un tam pārtrauc aprēķināt nolietojumu nodokļu aprēķināšanas vajadzībām.

Izdevumos no nekustamā īpašuma pārdošanas iekļauj pamatlīdzekļa atlikušo vērtību 7200 EUR.

Žurnālā darījumus norāda šādi:

Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra Nr. vai nosaukums		Kredītiestāžu konti, euro		Ieņēmumi, euro		Izdevumi, euro	
	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas	kopā (13.-17.aile)	izdevumi, saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu	kas iekļaujami pilnā apmērā	kopā (23.aile)	
5	6	9	10	13	18	19	24	
Traktora pārdošana		21 000		21 000	21 000			
Atlikušās vērtības izslēgšana	1					7200	7200	

Krājumu uzskaitē

Par krājumiem uzskata izejvielas, materiālus, nepabeigtos ražojumus un izstrādājumus, gatavos ražojumus un izstrādājumus, preces pārdošanai, darba dzīvniekus un produktīvos dzīvniekus.

Krājumi ir līdzekļi, kurus parasti izlieto viena ražošanas cikla vai gada laikā.

Persona pirkto krājumu atlikumus novērtē iegādes vērtībā (pirkšanas cenā).

Pašražoto krājumu atlikumus novērtē ražošanas pašizmaksā vai zemākajā tirgus cenā.

Persona **krājumu uzskaitē** var iekārtot **analītiskās uzskaites reģistru** (turpmāk – krājumu uzskaites reģistrs).

Persona var brīvi izvēlēties reģistra veidu un tā kārtošanas veidu (papīra reģistra veidā vai elektroniski). Piemēram, žurnāls, kartīte u.c.

Persona krājumu uzskaitē lieto nepārtrauktās inventarizācijas metodi – krājumu uzskaites reģistrā uzskaita saņemtos un izlietos krājumu daudzumus un atlikumus aprēķina uz katra mēneša beigām.

Ja saimnieciskā darbībā izmanto dažāda veida krājumus, katram krājumu veidam var iekārtot atsevišķu krājumu uzskaites reģistru.

Ja persona iekārto reģistru **pirkto krājumu uzskaitēi**, tajā par katru krājumu uzskaites vienību norāda šādu **informāciju**:

- ieraksta kārtas numuru – kārtas numurus krājumu uzskaites reģistrā norāda hronoloģiskā (augošā) secībā;
- ieraksta datumu – norāda krājumu uzskaites reģistrā izdarītā ieraksta datumu, kas var nesakrist ar attaisnojuma dokumentā norādīto saimnieciskā darījuma veikšanas datumu;
- attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu – norāda tā attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu, uz kura pamata izdara ierakstu krājumu uzskaites reģistrā. Piemēram, 2018.gada 15.janvāra kases čeks Nr.2201;
- attaisnojuma dokumenta autoru vai darījuma partneri – norāda attaisnojuma dokumenta autora (sagatavotāja) vārdu, uzvārdu fiziskajai personai vai nosaukumu juridiskajai personai;
- attiecīgās krājumu uzskaites vienības nosaukumu – norāda krājumu uzskaites vienības nosaukumu, kas norādīts attaisnojuma dokumentā;
- krājumu daudzumu mēneša sākumā – norāda pirktu krājumu daudzumu atlikumu mēneša sākumā attiecīgās naturālās mērvienībās. Atlikums uz mēneša sākumu ir vienāds ar atlikumu iepriekšējā mēneša beigās;
- krājumu vērtību mēneša sākumā – norāda pirktu krājumu vērtību mēneša sākumā;
- mēnesī saņemto krājumu daudzumu – norāda saņemto krājumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās, kas norādīts attaisnojuma dokumentā;
- mēnesī saņemto krājumu vērtību – norāda pirktu krājumu vērtību, kas norādīta attaisnojuma dokumentā;
- mēnesī izlietoto krājumu daudzumu – norāda mēnesī izlietoto krājumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās;
- mēnesī izlietoto krājumu vērtību – norāda mēnesī izlietoto krājumu vērtību;
- krājumu atlikumu daudzumu mēneša beigās – norāda krājumu atlikumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās mēneša beigās, ņemot vērā krājumu daudzumu mēneša sākumā, kā arī mēnesī iegādāto, izlietoto krājumu daudzumu;
- krājumu atlikumu vērtību mēneša beigās – norāda krājumu atlikumu vērtību mēneša beigās, ņemot vērā krājumu vērtību mēneša sākumā, kā arī mēnesī iegādāto, izlietoto krājumu vērtību;
- atzīmi par pirktu krājumu samaksu – norāda informāciju par samaksas veikšanu, nodrošinot samaksāto pirktu krājumu atlikumu vērtības noteikšanu mēneša sākumā un beigās;
- citu informāciju – šajā ailē pēc personas brīvas izvēles var norādīt citu informāciju, kas saistīta ar krājumu uzskaiti.

34.piemērs

Persona nodarbojas ar kancelejas preču tirdzniecību. Krājumu atlikums uz 201X.gada 1.jūniju ir 25 iepakojumi A4 papīra 50 EUR vērtībā.

Laikā no 201X.gada 1.jūnija līdz 201X.gada 30.jūnijam persona veica šādus saimnieciskos darījumus:

- 201X.gada 3.jūnijā SIA "ABC" piegādāja 15 iepakojumus A4 papīra par kopējo vērtību 30 EUR (rēķins Nr.18809) saskaņā ar noslēgto līgumu;

- 201X.gada 17.jūnijā persona iepirka no SIA "AAC" 10 iepakojumus A4 papīra par kopējo vērtību 20 EUR (rēķins Nr.186798, maksājuma uzdevums Nr.158);

- 201X.gada 21.jūnijā pārdeva fiziskajām personām 10 iepakojumus A4 papīra par kopējo vērtību 20 EUR (EKA čeks Nr.205–216).
Aizpildīts pirktu krājumu uzskaites reģistrs sniegts šī metodiskā materiāla 4.pielikumā.

Ja persona iekārto **pašražoto krājumu uzskaites reģistru**, tajā norāda šādu **informāciju**:

- ieraksta kārtas numuru – kārtas numurus krājumu uzskaites reģistrā norāda hronoloģiskā (augošā) secībā;
- ieraksta datumu – norāda krājumu uzskaites reģistrā izdarītā ieraksta datumu;
- attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu – norāda attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu, uz kura pamata izdara ierakstu krājumu uzskaites reģistrā;
- attaisnojuma dokumenta autoru – norāda fiziskās personas vārdu, uzvārdu vai nosaukumu, ja attaisnojuma dokumenta autors ir juridiska persona;
- attiecīgās krājumu uzskaites vienības nosaukumu – norāda attaisnojuma dokumentā norādīto krājumu vienības nosaukumu;
- krājumu daudzumu mēneša sākumā – norāda pašražoto krājumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās mēneša sākumā;
- mēnesī saņemto (saražoto) krājumu daudzumu – norāda mēnesī saražoto krājumu daudzumu;
- mēnesī izlietoto krājumu daudzumu – norāda mēnesī izlietoto krājumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās;
- krājumu atlikumu daudzumu mēneša beigās – norāda krājumu atlikumu daudzumu attiecīgās naturālās mērvienībās mēneša beigās, ņemot vērā krājumu daudzumu mēneša sākumā, kā arī mēnesī saražoto, izlietoto (pārdoto) krājumu daudzumu;
- citu informāciju – šajā ailē pēc personas brīvas izvēles var norādīt citu informāciju, kas saistīta ar pašražoto krājumu uzskaiti.

Persona pašražoto krājumu atlikumu vērtību aprēķina un ieraksta krājumu uzskaites reģistrā katra pārskata gada beigās.

Krājumu uzskaites reģistrā noteikto krājumu atlikumu taksācijas gada beigās precizē, pamatojoties uz veiktās inventarizācijas datiem.

35.piemērs

Lauksaimniecības produkcijas ražotājam pieder traktors "Top Down 500", ar kuru tas veic lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādi.

Lauksaimniecības produkcijas ražotājs, lai varētu norakstīt izdevumos patērēto dīzeļdegvielu, ir izstrādājis iekšējo kārtību, kurā aprēķinājis traktora dīzeļdegvielas patēriņu, tas ir, 20 litrus uz hektāru.

Dīzeļdegvielas uzskaitē lauksaimniecības produkcijas ražotājs ir iekārtojis pirktu krājumu uzskaites reģistru.

Laikā no 201X.gada 1.oktobra līdz 201X.gada 31.oktobrim lauksaimniecības

produkcijas ražotājs veica šādus saimnieciskos darījumus:

- 201X.gada 3.oktobrī iegādājās dīzeļdegvielu 800 litrus par 1,20 EUR litrā par kopējo vērtību 960 EUR;
- 201X.gada 15.oktobrī veica 10 hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādi, dīzeļdegvielas patēriņš dienā ir 200 litri (20 litri x 10 ha), tas ir, 240 EUR (200 litri x 1,20 EUR);
- 201X.gada 17.oktobrī veica 20 hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādi, dīzeļdegvielas patēriņš dienā ir 400 litri (20 litri x 20 ha), tas ir, 480 EUR (400 litri x 1,20 EUR);
- 201X.gada 21.oktobrī veica 5 hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādi, dīzeļdegvielas patēriņš dienā ir 100 litri (20 litri x 5 ha), tas ir, 120 EUR (100 litri x 1,20 EUR).

Aizpildīts pirktu krājumu uzskaites reģistrs Nr.2 sniegts šī metodiskā materiāla **5.pielikumā**. 201X.gada novembrī un decembrī lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādi lauksaimniecības produkcijas ražotājs neveica, tādēļ dīzeļdegviela netika patērēta.

Lauksaimniecības produkcijas ražotājs, izmantojot transportlīdzekļus (piemēram, traktoros, kombainus) lauksaimnieciskajā ražošanā, degvielas uzskaiti (piemēram, ar ceļazīmēm vai maršruta lapām) neveic.

36.piemērs

Fiziskai personai, kurai ir reģistrēta saimnieciskā darbība, taksācijas gadā Lauku atbalsta dienests aprēķināja izmaksājamo atbalstu 3000 EUR apmērā. No taksācijas gadā aprēķinātā izmaksājamā atbalsta Lauku atbalsta dienests saskaņā ar lēmumu "Par agrovīdes saistību pārtraukšanu ar atmaksu" ieturēja nepamatoti izmaksāto summu 2000 EUR par iepriekšējo taksācijas periodu, kā rezultātā taksācijas gadā savā kredītiestādes kontā fiziskā persona faktiski saņēma summu tikai 1000 EUR apmērā.

Žurnāla 9.ailē "Kredītiestāžu konti, euro, saņemts" un 15.ailē "Subsīdijas" norāda Lauku atbalsta dienesta faktiski ieskaitīto naudas summu kredītiestādes kontā, kas izmaksāta kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts, – 1000 EUR. Vienlaikus arī žurnāla 18.ailē "Ieņēmumi, euro, kopā (13.–17.aile)" norāda 1000 EUR.

Lai aprēķinātu ar iedzīvotāju ienākuma nodokli apliekamo ienākumu un aizpildītu iedzīvotāju gada ienākumu deklarāciju par taksācijas gadu, žurnāla 18.ailē "Ieņēmumi, euro, kopā (13.–17.aile)" norādīto summu 1000 EUR precizē, to palielinot par Lauku atbalsta dienesta ieturēto summu par iepriekšējo taksācijas periodu 2000 EUR apmērā.

Citi reģistri

Persona atbilstoši saimnieciskās darbības īpatnībām var iekārtot arī citus grāmatvedības reģistrus, piemēram, analītiskās uzskaites reģistru debitoru parādu

uzskaitē, kreditoru parādu uzskaitē, darbinieku, samaksāto nodokļu vai līgumu uzskaitē.

Persona var brīvi izvēlēties reģistru veidu, piemēram, žurnālu, kartīti u.c.

Persona var izvēlēties reģistru kārtošanas veidu, tas ir, izdarot ierakstus papīra reģistrā vai kārtojot elektroniski.

Ja persona savas saimnieciskās darbības laikā citām fiziskām vai juridiskām personām pārdod savu produkciju, preces vai sniedz pakalpojumus un uzreiz nesāņem samaksu, personai veidojas parādnieki – debitoru parādi. Piemēram, pircēji, pakalpojumu saņēmēji, nomnieki, aizdevumu saņēmēji u.c.

37.piemērs

Persona 201X.gada 12.jūnijā piegādā SIA "Roziši" precis. SIA "Roziši" nav veikusi samaksu par šo saimniecisko darījumu, tādēļ persona norāda SIA "Roziši" parādu debitoru parādu uzskaites reģistrā.

Ja persona, veicot savu saimniecisko darbību, ar citām juridiskām un fiziskām personām uzreiz nenorēķinās par saņemtajām precēm, materiāliem vai sniegtajiem pakalpojumiem, persona var aizņemt naudas līdzekļus savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, saņemt avansa maksājumus, veidojas arī parādi budžetam par nodokļiem un nodevām un citi parādi, personai veidojas saistības – kreditoru parādi. Piemēram, kreditoru parādi personai var veidoties attiecībā uz kredītiestādēm, piegādātājiem, pakalpojumu sniedzējiem, darbiniekiem.

Uzskaites reģistru atlikumu vērtību persona aprēķina un ieraksta uzskaites reģistrā katra mēneša beigās.

Persona, kurai ir debitoru un kreditoru parādi, var iekārtot debitoru parādu uzskaites un kreditoru parādu uzskaites reģistru.

Debitoru parādi ir citu personu parādi par precēm, pakalpojumiem vai citām prasībām. Debitoru parādi rodas, pārdodot produkciju, sniedzot pakalpojumus u.c., bet uzreiz nesāņemot par to samaksu.

Kreditoru parādi ir personas parādi juridiskām un fiziskām personām par iegādāto precis, saņemto pakalpojumu u.c., uzreiz neveicot par to samaksu.

Ja persona iekārto debitoru un kreditoru parādu uzskaites reģistru, tajā par katru debitoru un kreditoru parādu norāda šādu informāciju:

- ieraksta kārtas numuru – kārtas numurus debitoru un kreditoru parādu uzskaites reģistrā uzrāda hronoloģiskā (augošā) secībā;
- ieraksta datumu – norāda debitoru un kreditoru parādu uzskaites reģistrā izdarītā ieraksta datumu;

- attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu – norāda tā attaisnojuma dokumenta nosaukumu, numuru un datumu, uz kura pamata izdara ierakstu debitoru un kreditoru parādu uzskaites reģistrā;
- attaisnojuma dokumenta autoru vai darījuma partneri – norāda attaisnojuma dokumenta sagatavotāja vārdu, uzvārdu fiziskajām personām vai nosaukumu juridiskajām personām;
- saimnieciskā darījuma aprakstu – norāda saimnieciskā darījuma aprakstu, kas norādīts attaisnojuma dokumentā;
- norēķinu atlikuma summu mēneša sākumā – norādītā summa ir vienāda ar atlikuma summu iepriekšējā mēneša beigās – par katru debitoru un kreditoru atsevišķi;
- mēnesī samaksāto parāda summu – norāda mēnesī samaksāto kreditoru vai debitoru parāda summu;
- mēnesī izveidojušos parāda summu – norāda mēneša laikā izveidojušos kreditoru vai debitoru parādu summu;
- norēķinu atlikuma summu mēneša beigās – norāda norēķinu atlikuma summu mēneša beigās, ņemot vērā norēķinu atlikuma summu mēneša sākumā, kā arī mēnesī samaksāto izveidojušos parādu summu;
- citu informāciju – šajā ailē pēc personas brīvas izvēles var norādīt citu informāciju, kas saistīta ar debitoru un kreditoru uzskaiti.

38.piemērs

Persona nodarbojas ar kancelejas preču tirdzniecību. Debitoru atlikums uz 201X.gada 1.jūniju ir 200 EUR.

Laikā no 201X.gada 1.jūnija līdz 201X.gada 30.jūnijam persona veica šādus saimnieciskos darījumus:

- 201X.gada 3.jūnijā piegādāja SIA "ABC" kancelejas preces par kopējo vērtību 600 EUR (rēķins Nr.18709). SIA "ABC" samaksu par piegādātajām kancelejas precēm veiks pēc piecām dienām saskaņā ar noslēgto līgumu;

- 201X.gada 29.jūnijā persona saņem samaksu no SIA "LSB" 200 EUR par jūnijā piegādātajām kancelejas precēm (maksājuma uzdevums Nr.105).

Aizpildīts debitoru uzskaites reģistrs sniegts šī metodiskā materiāla 6.pielikumā.

Inventarizācija un tās norises kārtība

Katra taksācijas gada beigās veic inventarizāciju. Inventarizācijā nosaka personas saimnieciskajā darbībā izmantojamo līdzekļu apjomu dabā, kā arī salīdzina debitoru un kreditoru prasību un parādu summas.

Līdz inventarizācijas dienai pabeidz visu attaisnojuma dokumentu (par materiāli lietisko vērtību saņemšanu un izsniegšanu) apstrādi, izdara attiecīgus ierakstus uzskaites reģistros (ja tādi ir) un aprēķina atlikumus.

Inventarizācijā nosaka personas saimnieciskajā darbībā izmantojamo līdzekļu daudzumu, lietošanas ilgumu un derīgumu.

Nemateriālo un finanšu ieguldījumu summas inventarizē, to apjomu pārbaudot saskaņā ar attiecīgajiem dokumentiem.

Debitoru un kreditoru summas inventarizē atbilstoši uzskaites reģistru datiem un attaisnojuma dokumentiem. Debitoru parādus salīdzina, nosūtot salīdzināšanas aktus debitoriem. Savukārt kreditoru parādus salīdzina, apstiprinot kreditoru atsūtītos salīdzināšanas aktus.

Krājumus inventarizē, izmantojot vispārīgus paņēmienus (apskatot, saskaitot, nosverot, izmērot), un vienlaikus veic ierakstus inventarizācijas sarakstos.

Naudas līdzekļu atlikumus kredītiestāžu norēķinu vai darījumu kontos norāda atbilstoši kredītiestāžu izsniegtajiem kontu izrakstiem un salīdzina ar ierakstiem žurnālā. Naudas līdzekļu summas kasē saskaita, pārbauda un salīdzina ar ierakstiem žurnālā.

Persona sastāda salīdzināšanas sarakstus, kuros norāda inventarizācijā konstatēto grāmatvedības uzskaites un inventarizācijas sarakstu datu starpību, lai saskaņā ar inventarizācijas rezultātiem varētu precizēt ierakstus grāmatvedības uzskaites reģistros.

Persona inventarizāciju var veikt pati vai ar rīkojumu izveidot inventarizācijas komisiju. Inventarizāciju veic atbildīgās personas klātbūtnē, ja tāda ir.

Pirms inventarizācijas sākšanas pārbauda, vai visas svēršanas un mērīšanas ierīces ir precīzas un lietošanas kārtībā un visi dokumenti (arī pēdējie attaisnojuma dokumenti par materiāli lietisko vērtību saņemšanu un izsniegšanu) uz inventarizācijas brīdi ir iereģistrēti attiecīgajos reģistros.

Inventarizācijas rezultātus ieraksta inventarizācijas sarakstā, kurā ir šādi rekvizīti:

- personas vārds, uzvārds (individuālā uzņēmuma, zemnieku vai zvejnieku saimniecības nosaukums, inventarizējamās struktūrvienības nosaukums);
- sastādīšanas datums un numurs;
- ziņas par personām, kuras piedalās inventarizācijā;
- inventarizējamo objektu nosaukumi;
- mērvienības, daudzumi un citi rekvizīti (cenas, summas), ņemot vērā inventarizējamā objekta veidu;
- inventarizācijas sarakstu paraksta visi inventarizācijas komisijas locekļi un atbildīgā persona, ja tāda ir.

Inventarizācijas sarakstu sastāda skaidri un saprotami, izmantojot datoru vai izdarot ierakstus ar roku iepriekš sagatavotā inventarizācijas saraksta veidlapā, kurā nedrīkst atstāt neaizpildītas rindas. Inventarizācijas saraksta veidlapas pēdējā lappusē neaizpildītās rindas pārsvītro.

Inventarizācijas sarakstā kļūdu labo, svītrojot nepareizo ierakstu un izdarot pareizo ierakstu. Pie labojuma norāda, kas un kad labojis un kāpēc labots. Labojumu paraksta visi inventarizācijas komisijas locekļi un atbildīgā persona, ja tāda ir.

Izdevumu precizēšana

Persona ar saimnieciskās darbības gūšanu saistītos izdevumus un izdevumus, kas attiecināmi uz lauksaimniecisko ražošanu var reģistrēt (ierakstīt) izdevumu precizēšanas reģistrā (7.pielikums), lai atvieglotu ar iedzīvotāju ienākuma nodokli apliekamā ienākuma noteikšanas kārtību un sagatavotu iedzīvotāju ienākumu nodokļa deklarāciju.

Izdevumu ierobežojumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai par **2020. un 2021. gadu ir atcelti** (Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 6.panta otrā daļa). Līdz ar to, precizējot, ar saimnieciskās darbības gūšanu saistītos izdevumus, - vērtības, kas būtu ietveramas precizēšanas reģistra (7.pielikuma) sadaļā "Izdevumi Iekļaujami ierobežotā apmērā (80%)" ir ietveramas sadaļā "**Izdevumi Pilnā apmērā (100%)**".

Persona izdevumu precizēšanas reģistra ailes var aizpildīt šādā kārtībā:

- **1.ailē "Taksācijas gada izdevumi"** norāda izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu un iekļaujami pilnā apmērā (žurnāla 19.ailes kopsumma) vai norāda lauksaimniecības izdevumu (saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu un iekļaujami pilnā apmērā) un proporcionāli sadalīto izdevumu rezultāta summu (žurnāla 21.ailes izrēķinātās proporcijas rezultāta un 19.ailes kopsumma);
- norāda izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu un iekļaujami ierobežotā apmērā (žurnāla 19¹.ailes kopsumma) vai norāda lauksaimniecības izdevumu (saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu un iekļaujami ierobežotā apmērā) un proporcionāli sadalīto izdevumu rezultāta summu (žurnāla 21.ailes izrēķinātās proporcijas rezultāta un 19¹.ailes kopsumma);
- norāda izdevumus, kas saistīti ar citu saimnieciskās darbības veidu un iekļaujami pilnā apmērā (žurnāla 20.ailes kopsumma) vai norāda ar citu saimnieciskās darbības veidu (saistīti ar citu saimnieciskās darbības veidu un iekļaujami pilnā apmērā) un proporcionāli sadalīto izdevumu rezultāta summu (žurnāla 21.ailes izrēķinātās proporcijas rezultāta un 20.ailes kopsumma);
- norāda izdevumus, kas saistīti ar citu saimnieciskās darbības veidu un iekļaujami ierobežotā apmērā (žurnāla 20¹.ailes kopsumma) vai norāda ar citu saimnieciskās darbības veidu (saistīti ar citu saimnieciskās darbības veidu un iekļaujami ierobežotā apmērā) un proporcionāli sadalīto izdevumu rezultāta summu (žurnāla 21.ailes izrēķinātās proporcijas rezultāta un 20¹.ailes kopsumma);
- **2.ailē "Izdevumi, kas izdarīti taksācijas periodā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem"** norāda attiecināmos izdevumus, kas izdarīti taksācijas periodā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem;
- **3.ailē "Izdevumi, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz taksācijas gada ieņēmumiem"** norāda attiecināmos izdevumus, kas izdarīti iepriekšējā periodā, bet attiecas uz taksācijas gadu;
- **4.ailē "Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā"** norāda taksācijas gada izdevumos iekļaujamo krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada sākumā;

- pirktajiem krājumiem taksācijas gada izdevumos iekļauj samaksāto pirktu krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada sākumā;
- pašražotajiem krājumiem taksācijas gada izdevumos iekļauj visu krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada sākumā;
- krājumu atlikuma vērtība taksācijas gada sākumā ir vienāda ar krājumu atlikuma vērtību iepriekšējā gada beigās;
- **5.ailē "Krājumu atlikums taksācijas gada beigās"** norāda no taksācijas gada izdevumiem izslēdzamo krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada beigās (krājumu uzskaiti skatīt šī metodiskā materiāla IV. nodaļā "[Krājumu uzskaitē](#)");
- pirktajiem krājumiem no taksācijas gada izdevumiem izslēdz samaksāto pirktu krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada beigās;
- pašražotajiem krājumiem no taksācijas gada izdevumiem izslēdz visu krājumu atlikuma vērtību taksācijas gada beigās;
- **6.ailē "Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums no pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu kartītes"** norāda pamatlīdzekļu nolietojuma vai pamatlīdzekļu vērtības samazinājumu;
- **7.ailē "Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas taksācijas gadā, bet attiecas uz iepriekšējiem gadiem"** norāda pašnodarbinātās personas taksācijas gadā samaksātās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas attiecas uz iepriekšējiem gadiem;
- **8.ailē "Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas nākamajā gadā, bet attiecas uz taksācijas gadu"** norāda pašnodarbinātās personas nākamajā gadā samaksātās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas attiecas uz taksācijas gadu;
- **9.ailē "Precizētie taksācijas perioda izdevumi 100% (izdevumi, kuri iekļaujami pilnā apmērā) (1.+6. – 7.+8.aile)"** norāda precizējamo taksācijas perioda izdevumu kopsummu (1.aile + 6.aile – 7.aile + 8.aile);
- **10.ailē "Precizētie taksācijas perioda izdevumi 80% (izdevumi, kuriem piemēro 80% ierobežojumu) (1. – 2.+3.+4. – 5.aile)"** norāda precizējamo taksācijas perioda izdevumu kopsummu (1.aile – 2.aile+3.aile + 4.aile – 5.aile).

Persona, kura nodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu, žurnāla **21.ailē** uzskaitītos proporcionāli sadalāmos izdevumus taksācijas gada beigās atbilstoši procentuālai attiecībai attiecina uz izdevumiem, kas saistīti ar ieņēmumiem no lauksaimnieciskās ražošanas, un izdevumiem, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem:

- izdevumus, kas attiecināmi uz lauksaimniecisko ražošanu, nosaka šādi:
- ieņēmumus no lauksaimnieciskās ražošanas (žurnāla 13.aili) daļa ar taksācijas gada ieņēmumiem (žurnāla 13.aili + 14.aili) un iegūto procentuālo attiecību reizina ar proporcionāli sadalāmo izdevumu summu (žurnāla 21.aili);
- iegūto rezultātu – izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, – summē ar žurnāla 19.ailes taksācijas gada kopsummu un iekļauj tabulas 1.rindā, kurā precizē izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu;
- iegūto rezultātu – izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu, – summē ar žurnāla 19¹. ailes taksācijas gada kopsummu un iekļauj tabulas 1.rindā, kurā precizē izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu;
- izdevumus, kas attiecināmi uz citiem saimnieciskās darbības veidiem, nosaka šādi:
- ieņēmumus no citiem saimnieciskās darbības veidiem (žurnāla 14.aili) daļa ar taksācijas gada ieņēmumiem (žurnāla 13.aili + 14.aili) un iegūto procentuālo attiecību reizina ar proporcionāli sadalāmo izdevumu summu (žurnāla 21.aili);

- iegūto rezultātu – izdevumus, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, summē ar žurnāla 20.ailēs taksācijas gada kopsummu un iekļauj tabulas 1.rindā, kurā precizē izdevumus, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem.;
- iegūto rezultātu – izdevumus, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, summē ar žurnāla 20¹. ailēs taksācijas gada kopsummu un iekļauj tabulas 1.rindā, kurā precizē izdevumus, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem
- Reģistra 2.ailē norādāmos izdevumus, kas izdarīti taksācijas gadā, bet ir attiecināmi uz nākamajiem gadiem, aprēķina šādi:
- taksācijas gadā izdarīto izdevumu summu daļa ar gadu, uz kuriem šie izdevumi attiecas, kopējo skaitu un iegūto rezultātu reizina ar to nākamo gadu skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecas;
- ja šie izdevumi attiecas uz periodu, kurš ir īsāks par taksācijas gadu, uz nākamā gada izdevumiem attiecināmo izdevumu daļu aprēķina, taksācijas gadā izdarīto izdevumu summu dalot ar mēnešu kopējo skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecināmi, un reizina ar to nākamā gada mēnešu skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecas.
- Reģistra 3.ailē norādāmos izdevumus, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet ir attiecināmi uz taksācijas gada ieņēmumiem, aprēķina šādi:
- iepriekšējos gados izdarīto izdevumu summu daļa ar gadu, uz kuriem šie izdevumi attiecas, kopējo skaitu;
- ja šie izdevumi attiecas uz periodu, kurš ir īsāks par taksācijas gadu, taksācijas gada izdevumos iekļaujamo izdevumu daļu aprēķina, iepriekšējā gadā izdarīto izdevumu summu dalot ar mēnešu kopējo skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecināmi, un reizina ar taksācijas gada mēnešu skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecas.

Paraugi

Aizpildītas saimnieciskā darbībā izmantojamo pamatlīdzekļu analītiskās uzskaites un nolietojuma aprēķināšanas veidlapas paraugs

1.pielikums

Nodokļa maksātāja nosaukums Jānis Ozols
Reģistrācijas numurs | 1 2 08 6 9 1 0 0 9 2 0

Pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķins

Pamatlīdzekļa nosaukums biroja mēbeles, Rīgas ielā 10

Gada nolietojuma norakstīšanai lietotā metode: pamatlīdzekļu taksācijas perioda nolietojums procentos

taksācijas perioda nolietojums procentos, likme % 20 %

Datums, kad pamatlīdzeklis sākts izmantot saimnieciskajā darbībā 01.07.2018.

Datums, kad pamatlīdzekli beidz izmantot saimnieciskajā darbībā

Taksācijas Periods	Sākotnējā vērtība	Vērtības izmaiņas		Vērtība, no kuras aprēķina taksācijas perioda nolietojumu	• Taksācijas perioda nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusī vērtība pēc taksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
		palielināšanās „+”	samazināšanās „-”				
1	2	3	4	7	8	9	10
2018	4200			4200	420	420	3780
2019				3780	756	1176	3024

Aizpildītas saimnieciskā darbībā izmantojamo nemateriālo ieguldījumu analītiskās uzskaites un nolietojuma aprēķināšanas veidlapas paraugs

2.pielikums

Nodokļa maksātāja nosaukums Sigita Bērziņa

Reģistrācijas numurs | 1 0 5 5 5 1 0 1 8 1 0

Nemateriālā ieguldījuma nolietojuma aprēķins

Nemateriālā ieguldījuma nosaukums licence

Nolietojuma aprēķins saskaņā ar lineāro (vienmērīgo) metodi $2000/5 \text{ gadi} = 400$
 (sākotnējā vērtība / norakstīšanas periods = aprēķinātais gada nolietojums)

Taksācijas periods	Sākotnējā vērtība	Vērtība, no kuras atņem aprēķināto taksācijas perioda nolietojumu	Aprēķinātais gada nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusi vērtība pēc taksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
1	2	3	4	5	6
201X.gads	2000	2000	400	400	1600
201Y.gads	2000	1600	400	800	1200

Pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstīšanas aprēķina kopsavilkums

3.pielikums

Nodokļa maksātāja nosaukums

Reģistrācijas numurs

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Taksācijas periods _____

Pamatlīdzekļi	Koriģētā vērtība	Vērtību kopsumma, no kuras aprēķina taksācijas perioda nolietojumu	Taksācijas perioda nolietojums	Uzkrātais nolietojums	Atlikusi vērtība pēctaksācijas perioda nolietojuma atskaitīšanas
1	2	3	4	5	6
Ēkas, būves, ilggadīgie stādījumi					
Dzelzceļa ritošais sastāvs un tehnoloģiskās iekārtas, jūras un upju flotes transportlīdzekļi, flotes un ostu tehnoloģiskās iekārtas, enerģētiskās iekārtas					
Skaitļošanas iekārtas un to aprīkojums, tai skaitā drukas ierīces, informācijas sistēmas, datoru programmprodukti un datu uzkrāšanas iekārtas, sakaru līdzekļi, kopētāji un to aprīkojums					
Pārējie pamatlīdzekļi					
KOPĀ					
Nemateriālie ieguldījumi	X				

PAVISAM

Pirkto krājumu uzskaites reģistrs Nr.1

4.pielikums

Ieraksta kārtas numurs	Ieraksta datums	Attaisnojuma dokumenta nosaukums, numurs, datums	Attaisnojuma dokumenta autors vai darījuma partneris	Attiecīgās krājumu uzskaites vienības nosaukums	Atlikums mēneša sākumā		Saņemts		Izlietots		Atlikums mēneša beigās		Atzīme par pirktu krājumu samaksu	Cita informācija
					daudzums	vērtība	daudzums	vērtība	daudzums	vērtība	daudzums	vērtība		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Atlikums uz 01.06.201X.			A4 papīrs	25	50								
1.	03.06.201X.	Rēķins Nr.18809 03.06.201X.	SIA "ABC"	A4 papīrs					15	30				
2.	17.06.201X.	Rēķins Nr.186798	SIA "AAC"	A4 papīrs			10	20					Maksājuma uzdevums Nr.158	
3.	21.06.201X.	EKA čeki Nr.205-216	Fiziskas personas	A4 papīrs					10	20	x	x	x	x
	Kopā mēnesī	x	x	x	x	x	10	20	25	50				
	Atlikums uz 30.06.201X.	x	x	x	x	x	X	X	x	x	10	20	x	x

Pirkto krājumu uzskaites reģistrs Nr.2

5.pielikums

Ieraksta kārtas numurs	Ieraksta datums	Attaisojuma dokumenta nosaukums, numurs, datums	Attaisojuma dokumenta autors vai darījuma partneris	Attiecīgās krājumu uzskaites vienības nosaukums	Atlikums mēneša sākumā		Saņemts		Izlietots		Atlikums mēneša beigās		Atzīme par pirktu krājumu samaksu	Cita informācija
					daudzums	vērtība	daudzums	vērtība	daudzums	vērtība	daudzums	vērtība		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Atlikums uz 01.10.201X.													
1.	03.10.201X.	Attaisojuma dokuments Nr.18199 03.10.201X.	DUS	Dīzeļdegviela			800	960						
2.	15.10.201X.	Aprēķins		Dīzeļdegviela					200	240				
3.	17.10.201X.	Aprēķins		Dīzeļdegviela					400	480	x	x	x	x
4.	21.10.201X.	Aprēķins		Dīzeļdegviela					100	120				
	Kopā mēnesī	x	x	x	x	x	800	960	700	840				
	Atlikums uz 31.10.201X.	x	x	x	x	x	X	X	x	x	100	120	x	x

Debitoru uzskaites reģistrs

6.pielikums

Ieraksta kārtas numurs	Ieraksta datums	Attaisnojuma dokumenta nosaukums, numurs, datums	Attaisnojuma dokumenta autors vai darījuma partneris	Saimnieciskā darījuma apraksts	Norēķinu atlikuma summa mēneša sākumā	Mēnesī samaksātā parāda summa	Mēnesī izveidojusies parāda summa	Norēķinu atlikuma summa mēneša beigās	Cita informācija
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Atlikums uz 01.06.201X.				200				
1.	03.06.201X.	Rēķins Nr.18709 03.06.201X.	SIA "ABC"	Kancelejas preces			600	600	
2.	29.06.201X.	Maksājuma uzdevums Nr.105 28.06.201X.	SIA "LSB"	Par kancelejas precēm	200	200			Samaksa saņemta 29.06.201X.
	Atlikums uz 30.06.201X.	x	x	x				600	

Saimnieciskās darbības izdevumu precizēšanas reģistrs par 20____.gada _____

7.pielikums

Nr. p.k.	Nosaukums	Lauksaimnieciskā ražošana		Citi saimnieciskās darbības veidi	
		Pilnā apmērā (100%)	Iekļaujami ierobežotā apmērā(80%)	Pilnā apmērā (100%)	Iekļaujami ierobežotā apmērā (80%)
1.	Taksācijas gada izdevumi				
2.	Izdevumi, kas izdarīti taksācijas gadā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem	x		x	
3.	Izdevumi, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz taksācijas gada ieņēmumiem	x		x	
4.	Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā	x		x	
5.	Krājumu atlikums taksācijas gada beigās	x		x	
6.	Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums		x		x
7.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas taksācijas gadā, bet attiecas uz iepriekšējiem gadiem		x		x
8.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas nākamajā gadā, bet attiecas uz taksācijas gadu		x		x
9.	Precizētie taksācijas gada izdevumi 100% (1. + 6. - 7. + 8.rinda)		x		x
10	Precizētie taksācijas gada izdevumi 80% (1. - 2. + 3. + 4. - 5..rinda)	x		x	

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāls

8.pielikums

1.pielikums

Ministru kabineta 2007.gada 20.marta
noteikumiem Nr.188

Ieraksta		Dokumenta nosaukums, numurs un datums	Dokumenta autors, darījuma partneris (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums)	Saimnieciskā darījuma apraksts	Analītiskās uzskaites reģistra numurs vai nosaukums	Kase, euro	
kārtas numurs	datums					saņemts	izsniegts
1	2	3	4	5	6	7	8
Atlikums (pārnesums)							x
Kopā apgrozījums							
Atlikums (pārnesums)							x

Vienkāršā ieraksta grāmatvedība

Kredītiestāžu konti, euro		Citi maksāšanas līdzekļi, euro		Ieņēmumi, euro					
saņemts	izsniegts	saņemts	izsniegts	ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas	ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	subsīdijas	neapliekamie ienākumi	ieņēmumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (13.- aile) 17.
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	x		x						
	x		x						

Izdevumi, <i>euro</i>							
izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu		izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem		proporcionāli sadalāmie izdevumi	ar saimniecisko darbību nesaistītās izmaksas	izdevumi, kas nav attiecināmi uz ienākuma nodokļa aprēķināšanu	kopā (19.- 23. aile)
iekļaujami pilnā apmērā	iekļaujami ierobežotā apmērā	iekļaujami pilnā apmērā	iekļaujami ierobežotā apmērā				
19	19 ¹	20	20 ¹	21	22	23	24

